

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 14. juuli 2023
(OR. en)

11850/23

Institutsioonidevaheline
dokument:
2023/0285(NLE)

RECH 357
EDUC 315
COMPET 763
IND 393
MI 617
EMPL 381

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	13. juuli 2023
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2023) 436 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU SOOVITUS andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2023) 436 final.

Lisatud: COM(2023) 436 final

Brüssel, 13.7.2023
COM(2023) 436 final

2023/0285 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

Teadlased on Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi tugisammas. On vaja tugevdada teadlaskarjääri, et meelitada Euroopasse ja hoida siin andekaid inimesi ning muuta üldine süsteem tugevamaks ja konkurentsivõimelisemaks. See on väga oluline, et lahendada üleilmseid ja ühiskondlikke probleeme, millega Euroopa silmitsi seisab, sealhulgas viia ellu digi- ja rohepööre.

Alates **Euroopa teadusruumi** kasutuselevõtust 2000. aastal¹ on tehtud teadlaste heaks märkimisväärseid edusamme. Kuid jätkuvalt on lahendamata küsimusi, mis vajavad sihipärasemaid ja tulemuslikumaid meetmeid.

Komisjoni teatises „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“² kinnitatakse, et üleilmses konkurentsivõimelises oskustööstuses pärast on vaja paremaid karjääri edendamise tingimusi, et meelitada ligi ja hoida Euroopas parimaid teadlasi, ning et viimastel aastatel ei ole leitud piisavalt lahendusi ebakindlastest töösuhetest tingitud probleemidele, eriti karjääri alustavate teadlaste puhul. Selles teatises on esitatud terviklik lähenemisviis teadlaskarjääri Euroopas – meetmetest koosnev töövahend, mille eesmärk on tunnustada teadlaste elukutset ja nende oskusi, töötada välja teadlaste pädevusraamistik, suurendada akadeemiliste ringkondade ja tööstussektori vahelist liikuvust ning kogemuste vahetust, pakkuda sihipäraseid koolitusvõimalusi ning teha kättesaadavaks ühtse kontaktpunkti portaal, kus teadlased saavad mitmeid tugiteenuseid kasutada.

Nõukogu 2021. aasta mai järeldustes „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjäärivõimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“³ toodi esile vajadus Euroopa tasandil paremini koordineeritud tegevuse järele, et ületada probleemid, millega teadlased praegu silmitsi seisavad, ning tagada kohased ja kestlikud teadlaskarjäärid, edendada andekate inimeste tasakaalustatud ringlust ning muuta Euroopa teadlastele atraktiivseks sihtkohaks. Järeldustes soovitatakse liikuda ühtse ja tervikliku raamistiku suunas, mis võimaldab lahendada kõik teadlaskarjääridega seotud probleemid kõigis võimalikes teadusalases tööhõive valdkondades.

Vajadust muuta teadlaskarjäär Euroopas atraktiivsemaks on rõhutatud ka **nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitusel, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti**,⁴ ning **nõukogu 26. novembri 2021. aasta järeldustele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta**⁵ lisatud **Euroopa teadusruumi poliitilises tegevuskavas**, mis sisaldab meetet 4: „Edendada atraktiivset ja kestlikku teadlaskarjääri, tasakaalustatud talentide ringlust ning rahvusvahelist, interdistsiplinaarset ja sektoritevahelist liikuvust kogu Euroopa teadusruumis.“ Meetme kohaselt tuleb töötada välja teadlaskarjääri Euroopa raamistik, luua teadlaskarjääri toetavad vahendid või täiustada olemasolevaid vahendeid.

¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa teadusruumi suunas“, Brüssel (COM(2000) 6 final).

² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ (COM(2020) 628 final).

³ Nõukogu dokument 9138/21.

⁴ Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti (ELT L 431, 2.12.2021, lk 1).

⁵ Nõukogu dokument 14308/21.

Teadlased on Euroopas sageli **ebakindlas töösuhtes ja töötavad ebakindlates töötingimustes**. See vastab eriti tõele **oma karjääri alustavate teadlaste puhul**. Kuigi teadlase tööandja on üldjuhul ülikool või teadusorganisatsioon, pärineb rahastamine kas otseselt (stipendiumide kaudu) või kaudselt (teadusprojektide kaudu) riiklikelt ja rahvusvahelistelt rahastavatel organisatsioonidelt. Teadlaste töölepingud on üldjuhul lühiajalised, neid rahastatakse toetuste kaudu ja nende puhul puuduvad selged väljavaated stabiilse töökoha saamiseks.

Palgad, sotsiaalkaitsemeetmed ja töötingimused võivad olla olenevalt rahastamisasutusest väga erinevad. Vahend **teadlaste personalistrateegia (HRS4R)**⁶ on võimaldanud tööandjatel ja rahastajatel rakendada tegelikkuses **Euroopa teadlaste hartat ja teadlaste töölevõtmise juhendit**⁷ (edaspidi ka „teadlaste harta ja juhend“). Marie Skłodowska-Curie meetmete⁸ kaudu edendatakse nii hartat kui ka juhendit, seades nende kohaldamise programmis osalemise eeltingimuseks. Harta ja juhend pärinevad samas 2005. aastast ja neid on vaja muuta, et võtta arvesse uut olukorda ja uusi probleeme, mis seostuvad muu hulgas avatud teaduse ja soolise võrdõiguslikkusega. Muudetud versiooni puhul tuleks samuti seada eesmärgiks, et see võetaks akadeemilistes ringkondades laiemalt kasutusele. **EURAXESSi** portaaliid ja teenused⁹ pakuvad jätkuvalt liikuvatele teadlastele kogu maailmas hädavajalikku praktilist teavet ning töövõimalusi kõikjal Euroopas. Pensioniskeemist **RESAVER**¹⁰ on abi olnud, kuid selle hõlmatus on praegu piiratud. Neid teenuseid ja vahendeid on võimalik laiendada.

Ei ole tehtud märkimisväärseid edusamme selles vallas, et toetada **teadlaste üleminekut laiematesse tööhõivesektoritesse väljaspool akadeemilisi ringkondi** või et aidata neil **luua oma idufirmasid või teha ise uuendusi**. Üks eespool nimetatud edusammude puudumise peamisi põhjuseid on praegune teadlaste hindamise piiratud viis, mis põhineb ainult eelretsenseeritud väljaannetel ja väga sageli kitsal ajakirja mõjuteguri näitajal. Selle tagajärjel ei ole teadlased valmis osalema sellises tegevuses nagu avatud teadus, sektoritevaheline liikuvus ja ettevõtetus, kodanikuteadus ja teavitustegevus, kuna need tegevusvaldkonnad ei ole nende akadeemilise karjääri jaoks tõenäoliselt kasulikud. See tava vähendab samuti osalemist teadusharudevahelistes teadusuuringutes, kuna puuduvad suure mõjuteguriga teadusajakirjad.

Teine asjaolu, mis takistab väljaspool akadeemilist ringkonda tööle asumast, seisneb selles, et enamik doktorante on saanud väljaõppe ainult akadeemilises keskkonnas. See akadeemilise töökohapõhise õppe vorm ei valmista neid ette muudeks karjäärivõimalusteks teistes sektorites. UNESCO 2021. aasta teadusaruandes¹¹ on märgitud, et maailmas on ligikaudu 8,85 miljonit teadlast. Alates 2007. aastast on teadlaste arv suurenenud ligi 30 %. Hiina on teadlaste arvu poolest möödunud Ameerika Ühendriikidest (vastavalt 21,1 % ja 16,2 %). **EL on maailmas teadlaste arvu poolest juhtival kohal** osakaaluga 23,5 %. Kuid akadeemiliste ametikohtade arv ei ole samal moel kasvanud ja tegelikkuses leiab akadeemilises või riigi teadussektoris töö ainult väike osa doktorikraadi omandanutest. Seega peavad nad otsima

⁶ <https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/hrs4r>.

⁷ <https://euraxess.ec.europa.eu/jobs/charter>.

⁸ <https://marie-skłodowska-curie-actions.ec.europa.eu/>.

⁹ <https://euraxess.ec.europa.eu/>.

¹⁰ <https://www.resaver.eu/>.

¹¹ UNESCO (2021), UNESCO teadusaruanne „The race against time for smarter development“ (Võitlus ajaga arukama arengu nimel), ISBN: 978-92-3-100450-6. Kättesaadav aadressil <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377433> (viimati vaadatud 31. märtsil 2023).

töökohta väljaspool neid sektoreid¹². Võttes arvesse akadeemilistes ringkondades tööle asuvate teadlaste väikest arvu, võib tegelikult akadeemilisi ringkondi pidada alternatiivseks karjäärriks. Kuna enamik teadlasi ei asu tööle akadeemilistes ringkondades, peavad nad omandama **oskused, mis on vajalikud, et asuda tööle muudes sektorites kui akadeemilised ringkonnad või alustada ise ettevõtlusega.**

Teadlaste liikuvus idast läände ja lõunast põhja on siiani **asümmeetriline**. Aja jooksul on rakendatud sekkumismeetmeid, näiteks nähtud ette võimalus kasutada ühtekuuluvuspoliitika fonde teadusuuringute jaoks või konkreetsed meetmed osaluse laiendamise riikide jaoks teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide alusel¹³. Kuigi need on aidanud tagada andekate teadlaste tasakaalustatuma ringluse, ei ole need algatused olnud piisavad pikaajalise mõju tekitamiseks.

Kuigi on tehtud märkimisväärsed edusamme **soolise võrdõiguslikkuse** valdkonnas, esineb siiani vajakajäämisi. On vaja tulemuslikult kaotada püsiv sooline ebavõrdsus teadlaste karjääris, sh sooline palgalõhe, karjääri edenemine, hindamise sooline kallutus, töö- ja eraelu tasakaalu probleemid ning sooline vägivald, mis kõik mõjutavad osalemist ja karjääri edenemist. Lisaks sellele on vaja võtta konkreetsed meetmeid, et kõrvaldada naiste alaesindatus teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika (STEM) valdkonnas.

Fundamentaalsemal tasandil tuleb läbi vaadata **mõiste „teadlane“ määratlus**, et see hõlmaks mitmesuguseid karjäärivõimalusi. Tuleb tunnistada, et lisaks teadusuuringutele on oluline roll muudel tegevusvaldkondadel, nt õpetamine, juhendamine ja mentorlus, tööstussektori ja ühiskonna kaasamine. Lisaks sellele tuleb kinnitada, et kõrgetasemelised teadusuuringud ja innovatsioon eeldavad mitmesuguste **teaduse juhtimise rollide** toetust, mida täidavad teadlased ja muud spetsialistid.

Võttes arvesse teadlaskarjääri olulisust, peab raamtingimuste ja toetusmeetmetega kaasnema piisav ja korrapärane **järelevalvesüsteem**, mis võimaldab koguda asjakohaseid andmeid, mis võivad olla kasulikud teadusuuringute ja innovatsiooni sidusrühmadele ning samuti poliitikakujundajatele.

• **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Käesoleva nõukogu soovitud käsitleva ettepaneku eesmärk on reageerida komisjoni ja nõukogu esile toodud probleemidele ja esitatud soovitudele¹⁴ ning sellega rakendatakse Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskava meetme 4 üht eeldatavat tulemust, s.o töötada välja teadlaskarjääri Euroopa raamistik. Ettepanekus on esitatud standardid, millest liikmesriigid, teadusorganisatsioonid, rahastajad ja sidusrühmad saavad lähtuda teadlaskarjääri stabiilsuse ja atraktiivsuse suurendamisel. Eesmärk on **hoida teadlasi Euroopas ja muuta Euroopa välisriikide andekate teadlaste jaoks atraktiivseks sihtkohaks.**

¹² Eurostati andmetel töötas 2021. aastal ELis enamik teadlasi ettevõtlussektoris (56 %) ja kõrgharidussektoris (32 %), millele järgnes valitsussektor (11 %). Vt <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20221206-1>.

¹³ Osaluse laiendamise riigid on riigid, kes osalesid vähesel määral varasemates teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammides.

¹⁴ Vt eelmine jaotis.

Esitatakse **mõiste „teadlane“ selge määratlus**,¹⁵ et seda elukutset saaks Euroopas asjakohaselt tunnustada. Selgitatakse, et teadlased saavad töötada erinevatel **teaduselukutsetel** kõigis asjakohastes sektorites, sh akadeemilised ringkonnad, ettevõtlus, avalik haldus ja mittetulundussektor. Ettepanekus tunnustatakse mitmesuguseid **teaduse juhtimise rolle**, mida täidavad teadlased ja muud spetsialistid, tuues esile nende elukutsete Euroopa tasandil täiendava analüüsi ja vastavusse viimise olulisuse.

Töötingimuste parandamine, töö- ja eraelu tasakaalu tagamine ning **ebakindluse kõrvaldamine**, sh vähendades tähtajaliste töölepingute kasutamist ning edendades teadusorganisatsioonide kestlikuma rahastamise mehhanisme, on määrava tähtsusega, et muuta teadlaskarjäärid atraktiivsemaks. Seda täiendatakse meetmetega, millega tagatakse piisavad **sotsiaalkaitse meetmed** ja pensioniõiguste piiriülene ülekantavus. **Erilist tähelepanu pööratakse karjääri alustavatele teadlastele**, kehtestades neile sihtotstarbelisi stiimuleid.

Uus teadlaste harta asendab 2005. aasta teadlaste harta ja juhendi¹⁶ ning sellega toetatakse heade töötingimuste ning teaduskeskkondade tagamist asjaomastes organisatsioonides. See on eraldiseisev dokument, mis käsitleb nii teadlasi, tööandjaid, rahastajaid kui ka poliitikakujundajaid ning milles on esitatud sisutihedamad põhimõtted,¹⁷ et seda saaks rakendada kõigis sektorites. Uus harta võib anda võimaluse algatada praeguse rakendusmehhanismi, s.o teadlaste personalistrateegia (HRS4R) läbivaatamise protsess.

Teadlaste oskuste ja eelkõige valdkonnaüleste oskuste suurendamine, kasutades **teadlaste Euroopa pädevusraamistikku (ResearchComp)**,¹⁸ sh mikrokvalifikatsioonitunnistuste abil,¹⁹ edendab **sektoritevahelist liikuvust** ja andekate teadlaste tegelikku sektoritevahelist liikuvust. Sellest saab teadmusingluse alus ja see aitab vähendada teadlaste ja tööturu suurte oskustega andekate inimeste nõudluse vahelist lünka.

Andekad inimesed on **innovatsiooni** alus. Tingimuste loomine, millega võimaldatakse ja tagatakse suurte oskustega ja vastupanuvõimeliste andekate inimeste vaba liikumine, et nad saaksid panustada Euroopa taastumisse ja konkurentsieelisesse, on määrava tähtsusega. Selleks on vaja luua tugevamad sidemed akadeemiliste ringkondade ja tööstussektori vahel ning ettevõtlus- ja innovatsioonikultuur, mis võimaldab andekatel inimestel viia enda väljatöötatud ideed turule.

Edendades sektoritevahelist liikuvust ja kõiki muid liikuvuse vorme²⁰ ning teadlastepoolset idufirmade loomist, tunnustatakse ja väärtustatakse ettepanekus **erinevaid karjäärivõimalusi**, et võtta nende lisaväärtust piisavalt arvesse värbamise, karjääri edenemise ja teadlaste hindamise puhul. Seda täiendab toetus **karjäärinõustamise ja tugiteenustele**, et aidata teadlastel leida kõige sobilikum karjäärivõimalus ja edendada karjääri.

¹⁵ Kasutades üldtunnustatud määratlust, mis on esitatud Frascati käsiraamatus, <https://www.oecd.org/sti/inno/frascati-manual.htm>.

¹⁶ Komisjoni 11. märtsi 2005. aasta soovitus 2005/251/EÜ Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta (ELT L 75, 22.3.2005, lk 67).

¹⁷ 20 põhimõtet praeguse teadlaste harta ja juhendi 40 põhimõtte asemel.

¹⁸ Vt <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8d536780-3025-11ed-975d-01aa75ed71a1/language-en>.

¹⁹ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus 2022/C 243/02, milles käsitletakse Euroopa lähenemisviisi elukestvat õpet ja tööalast konkurentsivõimet toetavatele mikrokvalifikatsioonitunnistustele (ELT C 243, 27.6.2022, lk 10).

²⁰ Geograafiline, asutustevaheline, teadusharudevaheline ja virtuaalne liikuvus.

2011. aastal kasutusele võetud **teadlaste astmeid R1–R4**²¹ ajakohastatakse ja täiendatakse ametialade näidetega iga tasandi puhul ja sektoriteüleselt, et teadlaste karjäärid oleksid võrreldavamad ning neid tõlgendataks eri tööhõivesektorites ja riikides ühtemoodi²².

Uute standardite ja soovitude rakendamine parandab üldisi riiklikke ning Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni süsteeme, mis panustavad struktuurselt **andekate teadlaste tasakaalustamata liikuvuse juhtumite lahendamisse**.

Antakse toetust teadlaskarjääri toetavate olemasolevate ja uute vahendite rakendamiseks ning edasiarendamiseks (nt EURAXESS, RESAVER, ResearchComp). Neil kõigil on oma koht tulevases **Euroopa teadusruumi andekate teadlaste platvormis**, mis on teadlaste ühtne kontaktpunkt, mille kaudu toetatakse ka teadusorganisatsioone.

Teadlaskarjääri vaatluskeskus võimaldab teha käesoleva ettepaneku rakendamise üle järelevalvet, kogudes näitajaid erinevate hõlmatud aspektide kohta. Nende andmete põhjal saavad sidusrühmad ja poliitikakujundajad riiklikul ning Euroopa tasandil võtta tõenduspõhiseid meetmeid.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Käesolev ettepanek on kooskõlas poliitikavaldkonnas kehtivate õigusnormidega, eelkõige järgmistega:

- 1. juulil 2020 vastu võetud **komisjoni teatis jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta**,²³ milles rõhutatakse, et teadlased on teaduse ja innovatsiooni esirinnas ja et nad vajavad konkreetseid oskusi eduka karjääri jaoks akadeemilistes ringkondades ja neist väljaspool. Oskuste tegevuskavas nähakse muu hulgas ette teadlaste oskuste taksonoomia kindlaksmääramine, teadlaste jaoks Euroopa pädevusraamistiku väljatöötamine ning teadlastele sektoritevahelise liikuvuse jaoks vajalike oskuste omandamiseks toetuse andmine. Oskuste tegevuskava esimene juhtmeede, ELi oskuste pakt, toetab täiendus- ja ümberõpet tööstussektori, hariduse ja koolituse pakkujate, sotsiaalpartnerite ja avaliku sektori asutuste vahelise koostöö abil ulatuslikes oskustealastes partnerlustes.
- 18. jaanuaril 2022 vastu võetud **komisjoni teatis Euroopa ülikoolistrateegia kohta**,²⁴ millega nähakse ette teadlaskarjääri raamistiku väljatöötamine koosmõjus Euroopa raamistikuga, mis käsitleb atraktiivset ja kestlikku kõrgharidusalast karjääri.
- 5. juulil 2022 vastu võetud **komisjoni teatis „Euroopa uus innovatsioonikava“**,²⁵ milles kinnitatakse, et innovatsioon sõltub võimekate inimeste edukast arendamisest,

²¹

https://cdn5.euraxess.org/sites/default/files/policy_library/towards_a_european_framework_for_research_careers_final.pdf.

²² EURAXESSi andmebaasis 2020. aastal avaldatud 79 285 vaba ametikoha analüüs näitab, et pooled ametikohtadest ei olnud seotud konkreetse karjäärietapiga. Lisaks sellele näitas analüüs, et igal töandjal on töökoha määramiseks enda terminoloogia, mis toob esile tungiva vajaduse töötada välja ühised mõisted.

²³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta (COM(2020) 274 final).

²⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa ülikoolistrateegia kohta (COM(2022) 16 final).

²⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus innovatsioonikava“ (COM(2022) 332 final).

ligimeelitamisest ja hoidmisest ning paljude eri oskuste olemasolust, ning rõhutatakse sektoritevahelise liikuvuse olulisust.

- 2. detsembril 2022 vastu võetud **teadmiste väärindamise juhtpõhimõtteid käsitleva nõukogu soovitus**²⁶ eesmärk on võtta vastu ühine seisukoht, mis käsitleb poliitilisi põhimõtteid ja meetmeid riiklikele, piirkondlikele ja kohalikele poliitikakujundajatele, et teadusuuringute ja innovatsiooni tulemused muudetak suurimas võimalikus ulatuses ühiskonna hüvanguks tagavateks lahendusteks. Juhtpõhimõtetega edendatakse muu hulgas raamistikku, mis toetab oskuste ja võimekuste arendamist, stiimulite süsteemi ning parameetreid, järelevalvet ja hindamist.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Käesolev ettepanek on kooskõlas muude liidu tegevuspõhimõtetega, eelkõige järgmistega.

- **Euroopa sotsiaalõiguste sammas**, mille kuulutasid 2017. aasta novembris välja Euroopa Parlament, nõukogu ja komisjon ning millega kehtestatakse olulised põhimõtted ja õigused õiglase ning hästi toimiva tööturu ja hoolekande süsteemide jaoks 21. sajandil ning sellega seotud liidu õigusnormid töötingimuste ja sotsiaalkaitse valdkonnas, sh 26. aprillil 2017 vastu võetud **komisjoni teatis „Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks”**²⁷; 20. juunil 2019 vastu võetud **direktiiv läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus**²⁸ ning **direktiiv, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu**²⁹; 8. novembril 2019 vastu võetud **nõukogu soovitus, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele**³⁰. Eelkõige on nõukogu soovitus eesmärk, milles käsitletakse juurdepääsu sotsiaalkaitsele, tagada nii töötajatele kui ka füüsilisest isikust ettevõtjatele võimalus osaleda sotsiaalkindlustussüsteemides võrdsetel tingimustel, koguda ja nõuda sisse piisavaid hüvitisi, kanda sotsiaalkindlustusõigusi lihtsasti üle töökoha vahetamisel ning saada läbipaistvat teavet oma sotsiaalkindlustusõiguste ja -kohustuste kohta.
- 27. aprillil 2022 vastu võetud **komisjoni teatises „Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi”**³¹ kinnitatakse, et on oluline ja vajalik muuta EL atraktiivsemaks kogu maailmast pärit andekate inimeste jaoks. Selles kontekstis aitavad neid eesmärke saavutada õpilaste ja teadlaste direktiiv³² ning ELi sinise

²⁶ Nõukogu 2. detsembri 2022. aasta soovitus (EL) 2022/2415, mis käsitleb teadmiste väärindamise juhtpõhimõtteid (ELT L 317, 9.12.2022, lk 141).

²⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks“ (COM(2017) 252 final).

²⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1152 läbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus (ELT L 186, 11.7.2019, lk 105).

²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL (ELT L 188, 12.7.2019, lk 79).

³⁰ Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitus 2019/C 387/01, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele (ELT C 387, 15.11.2019, lk 1)

³¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi“ (COM(2022) 657 final).

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või haridusprojektides osalemise ja *au pair*’ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21).

kaardi direktiivi hiljutine muudatus,³³ millega muudetakse teadlastele ja oskustöölisele ELi tulek lihtsamaks ja atraktiivsemaks ning edendatakse teadmiste ja oskuste jagamist, liikudes ühest liikmesriigist teise täiustatud ELi-sisese liikuvuse abil.

- 17. jaanuaril 2023 vastu võetud **komisjoni teatis „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“**,³⁴ mis keskendub probleemidele, mille põhjustab talentide arengulõks ELi piirkondades rahvastiku vähenemise, kolmanda taseme haridusega inimeste muutumatu osakaalu ja noorte laiaulatusliku lahkumise tõttu.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Käesoleva algatuse õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 182 lõige 5 ja artikkel 292. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 292 kohaselt võib nõukogu võtta vastu soovitusi ja ta teeb seda komisjoni ettepaneku põhjal kõikidel juhtudel, mille jaoks on aluslepingutes ette nähtud, et nõukogu peab võtma vastu õigusakte komisjoni ettepaneku põhjal.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 179 kohaselt on liidu eesmärk tugevdada oma teadus- ja tehnoloogiabaasi, luues Euroopa teadusruumi, kus teadlased, teaduslikud teadmised ja tehnoloogia liiguvad vabalt, ning julgustada seda konkurentsivõimelisemaks muutuma, sealhulgas tööstuses, edendades samal ajal kõiki aluslepingute teiste peatükkide kohaselt vajalikuks peetavaid teadusuuringuid.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 181 kohaselt peavad Euroopa Liit ja liikmesriigid kooskõlastama oma teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse alast tegevust, et tagada koosõla liikmesriikide ja ELi poliitika vahel. Komisjon võib tihedas koostöös liikmesriikidega teha kõik vajalikud algatused sellise kooskõlastamise edendamiseks, eelkõige algatused, mille eesmärk on kehtestada suuniseid ja näitajaid, korraldada parimate tavade vahetamist ning valmistada ette regulaarse järelevalve ja hindamise vajalikke aspekte. Neist kõigist tuleb teavitada põhjalikult Euroopa Parlamenti.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 182 lõikega 5 nähakse ette võimalus täiendada mitmeaastases raamprogrammis kavandatud tegevust, võimaldades Euroopa Parlamendil ja nõukogul seadusandliku tavamenetluse kohaselt ning pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega kehtestada Euroopa teadusruumi rakendamiseks vajalikke meetmeid.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Teadlaste ja teadlaskarjääri puhul esinevad konkreetsed probleemid ja vajadused, näiteks kutseala tunnustamine ning teadlase mõiste ja teadlase kutsealade ühised määratlused liidu tasandil, et edendada ühtset tõlgendamist ja võrreldavust eri liikmesriikides ning sektorites; teadlastele vajalike oskuste ühine mõistmine; tasakaalustatud geograafilise, sektoritevahelise ja teadusharudevahelise liikuvuse edendamine; täiustatud ja koordineeritud karjääri arengu, edendamise ja teadlaste hindamise süsteem; liidu toetusvahendid teadlaskarjäärile, sh terviklik

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1883, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemist ja seal elamise tingimusi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ (ELT L 382, 28.10.2021, lk 1).

³⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (COM(2023) 32 final).

Euroopa järelevalvesüsteem. Nende vajaduste olemuse tõttu saab neid tulemuslikult rahuldada ainult liidu tasandi algatuse kaudu.

Komisjon on võtnud varem meetmeid, eelkõige komisjoni 11. märtsi 2005. aasta soovitusega Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta,³⁵ kuid uutele probleemidele ja uuele kontekstile reageerimiseks on vaja uut ajakohastatud algatust.

Nõukogu kutsus komisjoni üles võtma meetmeid nõukogu 28. mai 2021. aasta järeldustes „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjääri võimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“ ning Euroopa teadusruumi poliitilises tegevuskavas, mis on lisatud nõukogu 26. novembri 2021. aasta järeldustele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta. Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti, puudutab teadlaskarjääre ja teadlaste liikuvust ning teadusuuringute hindamise ja tasustamise süsteemi oluliste tegevusvaldkondadena Euroopa teadusruumi toetavate liidu ja liikmesriikide ühismeetmete prioriteetsete valdkondade kontekstis.

Samuti tuleb võtta arvesse, et kõnealune algatus on määrava tähtsusega, et muuta teadlaskarjäärid Euroopas atraktiivsemaks, aidates otsustavalt kaasa andekate teadlaste Euroopas hoidmise ja Euroopa välisriikide andekate teadlaste jaoks atraktiivseks sihtkohaks muutmise eesmärgi saavutamisele.

- **Proportsionaalsus**

Käesolev ettepanek on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4 sätestatud proportsionaalsuse põhimõttega. Käesoleva kavandatud nõukogu soovitus ega vorm ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik soovitus eesmärkide saavutamiseks. Liikmesriikide võetavad kohustused ei ole siduvad ja igal liikmesriigil on vabadus otsustada, millist lähenemisviisi kasutada.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Ettepanek põhineb komisjoni tellitud uuringute kontekstis kogutud tõenditel ja tabelil, mis hõlmasid ulatuslikku suhtlust sidusrühmadega.

2021. aasta detsembris avaldatud uuringus „Taking stock, evaluating the achievements and identifying the way forward for the ERA Priority 3 policy measures“ (Euroopa teadusruumi 3. prioriteedi poliitikameetmete kokkuvõtte koostamine, saavutuste hindamine ja edasise teguviisi kindlaksmääramine)³⁶ esitati kokkuvõtte olemasolevatest poliitikameetmetest, mis toetavad Euroopa teadusruumi endist prioriteeti „avatud tööturg teadlastele“, eelkõige Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhend, teadlaste personalistrateegia (HRS4R) ning EURAXESSi teenuste võrgustik. Selles hinnati nende saavutusi, määrati kindlaks vajadused ja pakuti välja soovitused uute või muudetud poliitikameetmete kohta, mille eesmärk on edendada uue Euroopa teadusruumi personalimõõdet. Toimus mitu konsultatsiooni, sh kolm internetipõhist seminari (2021. aasta aprillis, mais ja juulis) sidusrühmade ja teadusasutustega (nt ülikoolid ja muud teadusorganisatsioonide katusorganisatsioonid, teadlaste organisatsioonid, Euroopa ülikoolide liit, teaduse rahastajad,

³⁵ Komisjoni 11. märtsi 2005. aasta soovitus 2005/251/EÜ Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta (ELT L 75, 22.3.2005, lk 67).

³⁶ <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/40089aaa-57dc-11ec-91ac-01aa75ed71a1>.

EURAXESSi võrgustik, liikmesriigid), HRS4Ri protsessis osalevate organisatsioonide uuring ning EURAXESSi teenuste võrgustiku uuring.

Uuringu kontekstis korraldatud sidusrühmadega konsulteerimise peamised elemendid on kokkuvõtlikult järgmised:

- Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhend on võetud ELis ja sellest väljaspool institutsioonilisel tasandil ulatuslikult omaks, aga neid dokumente on vaja ajakohastada, et reageerida uuele olukorrale (avatud teadus, teadusuuringute usaldusväärsus, sooline võrdõiguslikkus, mitmekesisus ja kaasamine, rühmateadus, sektorite- ja teadusharudevaheline liikuvus, teadusuuringute hindamine), lisaks tuleks edendada nende kasutuselevõttu ka väljaspool akadeemilisi ringkondi;
- HRS4Ri protsess ja sellega seotud autasu on aidanud positiivselt muuta personalitavasid teadusuuringuid tegevates organisatsioonides, hoolimata teatavate organisatsioonide arusaamast, et autasu saamine nõuab liiga suuri jõupingutusi;
- teadlaste harta ja juhendi ning HRS4Ri kasutuselevõttu ja tulemuslikkust mõjutavad suurel määral riiklik kontekst ja poliitika;
- EURAXESS on jõudnud ELis ja sellest väljaspool kriitilise arvu teadlaste ja teadusorganisatsioonideni, mille tulemusena on selle kasutamise määr ja intensiivsus pidevalt suurenenud. Teadlased on saanud EURAXESSist mitmesuguseid eeliseid, aga eelkõige rahvusvahelise liikuvuse toetamiseks, samas kui teadusorganisatsioonid on saanud parema juurdepääsu andekatele teadlastele. EURAXESSi teenuse pakkumist on siiski vaja laiendada, et see toetaks laiemalt andekate teadlaste arengut, ja praegust juhtimismudelit tuleks vastavalt sellele tugevdada;
- teadlaste probleemid tööturul osutavad vajadusele uute ja erinevate teadlaskarjääri toetamise vormide järele, et saavutada uue Euroopa teadusruumi eesmärgi. Lisaks sellele tuleks uue Euroopa teadusruumi teadlaskarjääriga seotud eesmärkide saavutamiseks koondada kõik olemasolevad vahendid üldisesse raamistikku.

Nende elementide põhjal esitati peamised soovitusel, mis käsitlesid järgmise vajalikkust:

- teadlaskarjääri ühtne poliitikaraamistik, mis hõlmab kõiki probleeme lahendavat terviklikku lähenemisviisi ja mis keskendub kõigile ühiskonnasektoritele, kus teadlased tegutsevad;
- ajakohastatud teadlaste harta ja juhend, mis kajastab teadlaste praegusi probleeme ja võimalusi tööturul, ning laiem edendamine ja rakendamine, sh erasektoris, üldise Euroopa teadusruumi olemusliku osana;
- EURAXESSi arendamine Euroopa teadusruumi talendiplatvormiks, millega antakse teadlastele terviklikumat toetust ja mis põhineb täiustatud juhtimismudelil;
- teadlastele tööturul tekkivate probleemide lahendamine, nt sotsiaalkaitse või pensioniõigused;
- teadlaskarjääriga seotud vastastikuse õppe ja kogemuste jagamise toetamine.

Lisaks sellele konsulteeriti kõrgharidussektoriga, et töötada välja raamistik, millega tugevdatakse selle teadusuuringute ja innovatsiooni missiooni koostöös hariduse missiooniga, mille tulemusena esitati soovitusel „Towards a 2030 vision on the future of universities in Europe“ (Euroopa ülikoolide tulevik 2030. aastal) (2020. aasta oktoober),³⁷ sh

³⁷ <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/a3cde934-12a0-11eb-9a54-01aa75ed71a1/>.

inimkapitali edendamise ja karjääriarendamise kohta. Peamised sellega seotud tulemused olid järgmised:

- ülikoolide karjääriarendamise, koolituse ja hindamise, tunnustamise ja stiimulite süsteemide ning struktuuride reformimine terviklikuma, rohkem kvaliteedil ja vähem kvantiteedil põhineva hindamismudeli jaoks;
- teadlaskarjäärade hindamise reformimine, liikudes tasakaalustatuma süsteemi poole, mis põhineb kõigil teadlaste võimekustel, arvestades nende karjäärietappi, soovitud ametikohta ja muid asjakohaseid taustategureid ning vältides kõigi puhul ühe lähenemisviisi kasutamist. Hindamisel tuleks võtta arvesse teadusuuringute tulemusi, teadusprotsessi, teenuseid ja juhtimist, teadusuuringute mõju, õpetamist ja juhendamist ning muid kutsealaseid kogemusi;
- teadlaste oskustealase väljaõppe ja kutsealase arengu arvestamine kõigil tasanditel, mis nõuab investeringuid teadlaste koolitusse ja karjääriarendamisse kõigil tasanditel (R1–R4), pöörates erilist tähelepanu teadlastele tasanditel R1 ja R2 (doktorikraad ja doktoriõppe järgne tegevus), kellest enamik ei saa alaliselt töötada akadeemilistes ringkondades;
- teadlaste koolitamine kõigil tasanditel (R1–R4) avatud teaduse valdkonnas;
- geograafilise liikuvuse kontseptsiooni laiendamine, et see hõlmaks virtuaalset liikuvust;
- Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi ajakohastamine lähtuvalt ELi teadusuuringute ja innovatsiooni muutunud keskkonnast ning akadeemilistes ringkondades praegu peetavate arutelude arvesse võtmiseks. Sel puhul tuleks samuti võtta otseselt arvesse avatud teadust, avatud ja vastutustundlikku innovatsiooni, mitmekesisust, teadusuuringute usaldusväärset, kodanikuteadust ja nelja liiki liikuvust (riikidevaheline, sektoritevaheline, teadusharudevaheline ja virtuaalne) karjääriarendamisel;
- akadeemiliste ringkondade ja muude sektorite koosmõju tugevdamine, et suurendada ülikoolide rolli kesksete osalejatena innovatsiooni ökosüsteemi keskmes.

2022. aastal lõppenud uuring „Knowledge Ecosystems in the new ERA“ (Teadmuskeskkonnad uues Euroopa teadusruumis) hõlmas teadlaskarjääri seotud aspektide analüüsi, milleks on eelkõige oskused,³⁸ tööhõive ja töötingimused ning ajude äravoolu ja talentide ringluse nähtus³⁹. See uuring keskendus samuti teadlaskarjääri vaatluskeskuse meetodika väljatöötamisele. Uuringus kaardistati ja modelleeriti sektoritevahelise liikuvuse meetmed Euroopas, tuginedes komisjoni varasemale uuringule „Fostering industrial talents in research at European level“ (Tööstussektori talentide edendamine teadusuuringute valdkonnas Euroopa tasandil) (2018. aasta jaanuar)⁴⁰. Selle uuringuga seoses on korraldatud mitu konsultatsiooni, sealhulgas

- teadlaste internetipõhine uuring (2021. aasta aprillist maini), et saada teavet oskuste, sotsiaalkindlustuse ja töötingimuste kohta teadusvaldkonna töökohtade puhul, millele järgnesid kolm töörühma kohtumist 2021. aasta mais, et kontrollida ja täiustada küsitluste tulemusi;

³⁸ <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/8d536780-3025-11ed-975d-01aa75ed71a1/language-et>.

³⁹ <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/94a6a2ca-00c1-11ed-b94a-01aa75ed71a1/language-et> ja <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/ec09bd95-00c2-11ed-b94a-01aa75ed71a1/language-et/format-PDF/source-search>.

⁴⁰ <https://op.europa.eu/et/publication-detail/-/publication/a33eb97c-437d-11e8-a9f4-01aa75ed71a1>.

- internetipõhine uuring (2021. aasta maist juunini), et teha kindlaks oskused, mis on teadlastele hädavajalikud, et saada töökoht akadeemilistes ringkondades ja erasektoris;
- akadeemilistes ringkondades ja muudes sektorites oma karjääri eri etappides töötavate teadlaste küsitlused (2021. aasta teine kvartal), mis keskendusid pädevustele, oskuste omandamise võimalustele ja sektoritevahelisele liikuvusele;
- kõrghariduse katusorganisatsioonide, teadlaste organisatsioonide ühenduste, liikmesriikide esindajate ja ettevõtlussektori esindajate küsitlused (2021. aasta teine kvartal), mis keskendusid oskuste, kompetentside, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatori (ESCO) ajakohastamisele, teadlaste jaoks Euroopa pädevusraamistiku väljatöötamisele, tenuuriradade tulevikule ja teadlaskarjääri mitmekesistamisele;
- ELi teaduse katusorganisatsioonide (ülikoolid, teadusorganisatsioonid, teadus- ja tehnoloogiaorganisatsioonid jne), tööstussektori ühenduste ning ELi ja riiklike poliitikakujundajate teemarühm (2021. aasta september), mille eesmärk oli kinnitada teadlaste Euroopa pädevusraamistiku projektiga tehtud töö;
- seminar (2021. aasta oktoober) rohkem kui 450 osalejaga kõigi sektorite sidusrühmadest, et lahendada teadlaskarjääri seotud probleemid, eelkõige pädevuste valdkonnas;
- seminar (2022. aasta märts) mitmesuguste sidusrühmadega kõigist sektoritest, mis käsitles teadlaste oskusi ja tööhõivetingimusi, rahvusvaheliselt liikuvate teadlaste sotsiaalkaitsega seotud küsimusi ning teadlaskarjääri vaatluskeskuse kontseptsiooni;
- viimane seminar (2022. aasta september) pädevuste, tasakaalustatud talendiringluse ja sektoritevahelise liikuvuse kohta.

Uuringu peamised tulemused on kokkuvõtlikult järgmised:

- teadlased on Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi jaoks määrava tähtsusega ning on oluline tugevdada nende karjääri, muutes need atraktiivsemaks ja kestlikumaks. Esimene samm on määratleda mõiste „teadlane“ ühiselt Euroopa tasandil;
- 2011. aastal kasutusele võetud astmete R1–R4 kirjeldusi kasutatakse sagedasti ja neile osutatakse teadlaste värbamisel akadeemilistes ringkondades, kuid on vaja rohkem selgust, sh selleks, et edendada nende kasutamist väljaspool akadeemilisi ringkondi ning et teadlaste rolle tõlgendataks ühtsemalt ja need oleksid eri sektorites ja liikmesriikides võrreldavad;
- teadlaste hinnangul on valdkonnaülesed oskused olulised tööle saamiseks ja karjääri edenemiseks, aga ainult väiksem osa doktorantidest ELis on seisukohal, et nende doktoriõppe käigus tagati piisaval tasemel valdkonnaülesed oskused. Sidusrühmad ootavad väga teadlaste Euroopa pädevusraamistiku kasutuselevõttu, see ei tohiks olla siduv ja peaks andma kasutajatele võimaluse seda paindlikult rakendada;
- oskused on teadlaste sektoritevahelise liikuvuse jaoks määrava tähtsusega ning teadlastele peaks olema kättesaadav formaalne ja informaalne kvalifikatsioonitunnistustega koolitus, sh ettevõtete ja muude asjaomaste tööturul osalejatega tegevuse kooskõlastamise ja koostöö tegemise valdkonnas, et kõrvaldada teadlastega seotud nõudluse ja pakkumise vahelised lüngad. Kuid sama oluline on pakkuda teadlastele toetust ja juhendeid karjäärivõimaluste kohta väljaspool akadeemilisi ringkondi, sh mentorluse ja karjääriarendamise teenuste abil;

- sageli puudub avatud, läbipaistev ja oskustepõhine värbamine, ebakindlad töötingimused ja karjäärivõimalused on takistuseks teadlaste inimkapitali optimaalsele arendamisele. On vaja algatusi, mille raames kaalutakse tenuuriradade näidissüsteemi ELi tasandil või mis tahes muud läbipaistvat karjääri omandamise ja edendamise süsteemi;
- ajude äravoolu peamise põhjuste kaardistamine, mis on seotud süsteemi tasandi, teaduskeskkonna, värbamise ja töötingimuste ning tipptasemel teadusega, osutades tasakaalustatuma liikuvuse tingimustele. Kaardistamisega samal ajal määratakse liikmesriikide tasandil kindlaks tasakaalustatuma talentide ringluse saavutamise viisid lähtuvalt liikmesriikide või teadusorganisatsioonide olemasolevatest või tulevastest tavadest ning viisid ELi tasandil, mis põhinevad vastavusse viimisel, innustamisel ja toetamisel;
- mudelite, parimate tavade ja soovitude kindlaksmääramine, millega edendatakse sektoritevahelist liikuvust kolmes kategoorias: i) akadeemiliste ringkondade ja ettevõtete koostöö tugevdamine, ii) andekate teadlaste täiend- ja ümberõpe, et rahuldada ettevõtete vajadused või suurendada võimekust teadusuuringute ja innovatsiooni toetamiseks, iii) ettevõtlus ja ettevõtete loomine;
- sotsiaalkindlustus ja selle ülekantavus võivad heidutada või muuta keerulisemaks teadlaste rahvusvahelist liikuvust. Liikuvuse tõttu tekivad mitmesugused sotsiaalkindlustuse lüngad, mis mõjutavad kõige enam liikuvaid teadlasi. Esimene üldine lünk on erinevad tööalased seisundid ja nende mõju sotsiaalkindlustusele. Muutuv tööalane seisund ühest riigist teise liikumisel võib põhjustada erinevad sotsiaalkindlustusõigused. Näiteks kui doktorikraadiga teadlased on liigitatud õpilaste ja mitte töötajatena, siis võib nende sotsiaalkindlustuskate olla piiratud või täiesti puududa. Lisaks sellele on liikuvate teadlaste juurdepääs teabele ja kõnealuse teabe kvaliteet sageli piiratud. Konkreetsete sotsiaalkindlustuse liikide puhul esinevad konkreetset lüngad. Kahtlemata põhjustab suurt muret pension, eelkõige täiendav pension, kuna sagedaste lühiajaliste lepingutega liikuvad teadlased ei pruugi vastata täiendavates pensioniskeemides kindlaks määratud õiguste omandamise ajavahemikele. Töötuse puhul võetakse töötushüvitiste väljamaksmise ja nende summa otsustamisel olenemata riigist arvesse varasemat tööhõivet.
- Metoodika ja näitajad teadlaskarjääri järelevalveks lähtuvalt olemasolevatest andmetest, mida täiendab neljamõõtmeline uuringupõhine lähenemisviis: töökohad, tingimused, oskused ja liikuvus (teadlaskarjääri vaatluskeskuse ettevalmistav töö).

Töö kontekstis, mida tehti seoses komisjoni ettepanekuga, mis käsitleb nõukogu soovitus Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti kohta,⁴¹ ning Euroopa teadusruumi poliitilise tegevuskavaga, eelkõige meedet 4 „Edendada atraktiivset ja kestlikku teadlaskarjääri, tasakaalustatud talentide ringlust ning rahvusvahelist, interdistsiplinaarset ja sektoritevahelist liikuvust kogu Euroopa teadusruumis“, korraldati täiendavaid konsultatsioone liikmesriikide, programmiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riikide ja sidusrühmadega.

Käesolevas ettepanekus võetakse samuti arvesse Euroopa teadusruumi ja innovatsiooni komitee (ERAC) kolmiktoekonna tööd teadlaste harta ja juhendi läbivaatamisel, teavet, mis on saadud Euroopa ülikoolistrateegia kontekstis sidusrühmadega konsulteerimisel, ning

⁴¹ Mitmel üritusel koguti paljude sidusrühmade seisukohti. Eelkõige on komisjonile andnud nõu Euroopa teadusruumi üleminekufoorum (loodi komisjoni mitteametliku eksperdirühmana), mis võimaldab liikmesriikide ja sidusrühmade seisukohti struktureeritult arvesse võtta. Asjaomased sidusrühmad ja katusorganisatsioonid kutsuti oma seisukohti jagama (nt 20. aprillil ja 25. mail 2021 toimunud seminaridel). Samuti korraldati 15. aprillist kuni 13. maini 2021 avalik arutelu, et koguda laiema üldsuse seisukohti.

kolmandate isikute, sh OECD esitatud teavet ja tehtud uuringuid. Lisaks sellele korraldati koos ERACi kolmiktöökonna ja eesistujariikide kolmikuga 2020. aasta detsembris sihtotstarbeline ERACi teadlaste töökond.

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamise ja nende Euroopas hoidmise Euroopa raamistiku kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 182 lõiget 5 ning artikli 292 esimest ja teist lauset,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 179 on märgitud, et liidu eesmärk on tugevdada oma teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, luues Euroopa teadusruumi, kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad. Sel puhul on Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 180 märgitud, et liit astub mitmeid liikmesriikide tegevust täiendavaid samme, sh stimuleerib liidu teadustöötajate koolitust ja liikuvust ning levitab ja kasutab teadustegevuse tulemusi liidus.
- (2) Komisjoni soovitusel 2005/251/EÜ⁴² oli oluline osa teadlaste ja teadlaskarjääride toetamisel liidus. Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhend (edaspidi „teadlaste harta ja juhend“) on saanud dokumendiks, millest teadlased, tööandjad ja teaduse rahastajad lähtuvad, mis aitab tugevdada Euroopa teadusruumi ning toetab atraktiivsema, avatuma ja kestlikuma Euroopa teadlaste tööturu väljaarenemist. Euroopa menetlus, millega tunnustatakse asutuse pühendumust teadlaste harta ja juhendi põhimõtete rakendamisele ning selle käigus tehtud edusamme, s.o teadlaste personalistrateegia (edaspidi „HRS4R“), on kasutusel alates 2008. aastast.
- (3) 1. juulil 2020 vastu võetud komisjoni teatises jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta⁴³ rõhutatakse, et teadlased on teaduse ja innovatsiooni esirinnas ja et nad vajavad konkreetseid oskusi eduka karjääri jaoks akadeemilistes ringkondades ja nendest väljaspool. Sellega nähakse ette teadlaste oskuste taksonoomia kindlaksmääramine, sh selleks, et võimaldada ajude ringluse statistilist seiret, teadlaste jaoks Euroopa pädevusraamistiku väljatöötamine ning teadlastele sektoritevahelise liikuvuse jaoks vajalike oskuste omandamiseks toetuse andmine. Oskuste tegevuskava esimene juhtmeede, ELi oskuste pakt, toetab täiendus- ja ümberõpet tööstussektori, hariduse ja koolituse pakkujate, sotsiaalpartnerite ja avaliku sektori asutuste vahelise koostöö abil ulatuslikes oskustealastes partnerlustes.

⁴² Komisjoni 11. märtsi 2005. aasta soovitus 2005/251/EÜ Euroopa teadlaste harta ja teadlaste töölevõtmise juhendi kohta (ELT L 75, 22.3.2005, lk 67).

⁴³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele jätkusuutlikku konkurentsivõimet, sotsiaalset õiglust ja vastupanuvõimet toetava Euroopa oskuste tegevuskava kohta (COM(2020) 274 final).

- (4) 30. septembril 2020 vastu võetud komisjoni teatise „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“⁴⁴ kinnitatakse, et üleilmses konkurentsiskustööjõu pärast on vaja paremaid karjääri edendamise tingimusi, et meelitada ligi ja hoida Euroopas parimaid teadlasi, ning et viimastel aastatel ei ole leitud piisavalt lahendusi ebakindlatest töösuhetest tingitud probleemidele, eriti karjääri alustavate teadlaste puhul. Selles teatise tuuakse samuti esile sagedane ebakõla teadlaste oskuste ning ühiskonna ja majanduse, eelkõige tööstuse ja ettevõtluse vajaduste vahel ning see, kui oluline on ajendada teadlasi tegema karjääri väljaspool akadeemilisi ringkondi. Teatise on märgitud, et teadlaskarjääri tugevdamiseks Euroopas on vaja vahendeid, mille eesmärk on tunnustada teadlaste oskusi, töötada välja teadlaste pädevusraamistik, suurendada akadeemiliste ringkondade ja tööstussektori vahelist liikuvust ning kogemuste vahetust, pakkuda sihipäraseid koolitusvõimalusi ning teha kättesaadavaks ühtse kontaktpunkti portaal, kus teadlased saavad mitmeid tugiteenuseid kasutada. Teatisega nähakse samuti ette teadusuuringute hindamissüsteemi täiustamine.
- (5) Nõukogu 1. detsembri 2020. aasta järeldustes uue Euroopa teadusruumi kohta⁴⁵ rõhutatakse, et atraktiivsete ja ohutute töötingimuste loomine ning teadlaskarjääri atraktiivsuse suurendamine, võttes arvesse avatud teadust, soolist võrdõiguslikkust, digitaaloskusi, teadusuuringute hindamist, teadlaskarjääri ja karjääri valikute mitmekesistamist, on uue Euroopa teadusruumi üliolulised elemendid, mis aitavad Euroopasse meelitada ja siin hoida tiptasemel teadlasi.
- (6) Nõukogu 28. mai 2021. aasta järeldustes „Euroopa teadusruumi süvendamine: teadlastele atraktiivsete ja kestlike karjääri võimaluste ja töötingimuste pakkumine ning ajude ringluse reaalsuseks muutmine“⁴⁶ kinnitati, et teadlased on Euroopa teadus- ja innovatsioonisüsteemi keskmes, ning toodi esile vajadus Euroopa tasandil paremini koordineeritud tegevuse järele, et lahendada probleemid, millega teadlased praegu silmitsi seisavad, ning tagada kohased ja kestlikud teadlaskarjäärid, edendada tasakaalustatud andekate inimeste ringlust ning muuta Euroopa teadlastele atraktiivseks sihtkohaks. Järeldustes soovitakse analüüsida teadlaste harta ja juhendi võimalikku muutmist ühtseks ja terviklikuks raamistikuks, mis käsitleb kõiki teadlaskarjääri seotud probleeme lisaks väärtustele ja põhimõtetele ning mis keskendub kõigile võimalikele teadlaste tööhõivevaldkondadele, ning esitatakse komisjonile taotlus 2022. aastal ettepaneku esitamiseks. Ettepanekusse kaasatavate elementidena on pakutud välja sellised aspektid nagu värbamine, stiimulid karjääri alustavatele teadlastele, karjääri mitmekesistamine ja edenemine, ühtne tõlgendamine kõigis ühiskonnavaldkondades, sh tööstussektoris, teadlaste hindamine, sooline võrdõiguslikkus, töö- ja eraelu tasakaal ning täiustatud juhtimine ja teenused EURAXESSi jaoks.
- (7) Nõukogu soovitus (EL) 2021/2122⁴⁷ käsitleb muu hulgas teadlaskarjääri ja teadlaste liikuvust, samuti teadlaste, teadusuuringute ja asutuste hindamist oluliste tegevusvaldkondadena liidu ja liikmesriikide ühismeetmete prioriteetsete valdkondade kontekstis, millega toetatakse Euroopa teadusruumi, ning täpsustatakse Euroopa

⁴⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Uus Euroopa teadusruum teadusuuringute ja innovatsiooni jaoks“ (COM(2020) 628 final).

⁴⁵ Nõukogu dokument 13567/20.

⁴⁶ Nõukogu dokument 9138/21.

⁴⁷ Nõukogu 26. novembri 2021. aasta soovitus (EL) 2021/2122, mis käsitleb Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni pakti (ELT L 431, 2.12.2021, lk 1).

teadusuuringute ja innovatsiooni ühispõhimõtted ja -väärtused. Selles tuuakse samuti esile vajadus pöörata suuremat tähelepanu teadlaskarjääri varajasele ja keskmisele etapile, sh konkreetselt naiste jaoks nendes karjäärietappides tekkivatele tõketele.

- (8) Euroopa teadusruumi poliitiline tegevuskava, mis on lisatud nõukogu 26. novembri 2021. aasta järeldustele Euroopa teadusruumi tulevase juhtimise kohta,⁴⁸ sisaldab sihtotstarbelisi meetmeid „Teha edusamme teadusuuringute, teadlaste ja institutsioonide hindamissüsteemi reformimisel, et parandada nende kvaliteeti, tulemusi ja mõju“ ning „Edendada atraktiivset ja kestlikku teadlaskarjääri, tasakaalustatud talentide ringlust ning rahvusvahelist, interdistsiplinaarset ja sektoritevahelist liikuvust kogu Euroopa teadusruumis“. Viimati nimetatud meetmega seatakse eesmärk töötada välja teadlaskarjääri Euroopa raamistik, täiustada olemasolevaid vahendeid ja algatusi ning luua uusi. See hõlmab teadlaskarjääri vaatluskeskuse loomist, teadlaste harta ja juhendi muutmist, Euroopa teadusruumi talendiplatvormi loomist ühtse veebiväravana EURAXESSi teenustele, võrgustikule ja portaalidele, sh HRS4R ja RESAVER, algatuse ERA4You käivitamist, et edendada talentide liikumist sektorite vahel ja kogu ELis, heade tavade vahetamist seoses teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemidega, millega toetatakse ajude tasakaalustatud ringlust, ning koos Euroopa ülikoolide liiduga uue teadlaskarjääri raamistiku katseprojekti elluviimist.
- (9) 18. jaanuaril 2022 vastu võetud komisjoni teatisega Euroopa ülikoolistrateegia kohta⁴⁹ nähakse ette teadlaskarjääri raamistiku väljatöötamine koosmõjus Euroopa raamistikuga, mis käsitleb atraktiivset ja kestlikku kõrgharidusalast karjääri ning mille kohta esitatakse ettepanek 2023. aastal.
- (10) 5. juulil 2022 vastu võetud komisjoni teatises „Euroopa uus innovatsioonikava“⁵⁰ kinnitatakse, et innovatsioon sõltub võimekate inimeste edukast arendamisest, ligimeelitamisest ja hoidmisest ning paljude eri oskuste olemasolust, ning rõhutatakse sektoritevahelise liikuvuse olulisust.
- (11) Nõukogu soovitus (EL) 2022/2415⁵¹ rõhutatakse, kui oluline on investeerida teadlaste ning muude teaduse ja innovatsiooni valdkonnas osalejate, sh vahendajate, ettevõtlikulutuuri, tavade, oskuste ja võimekuste arendamisse, kelle jätkuv professionaalsus on hädavajalik, et maksimeerida teadusuuringute ja innovatsiooni tulemuste muutmist lahendusteks, millest ühiskond saab kasu. Soovituse rakendamist toetab tööstussektori ja akadeemiliste ringkondade koostöö tegevusjuhised.
- (12) Teadlased on ühiskonna üks põhiväärtusi. Nad teevad teadusuuringuid, edendavad innovatsiooni, panustavad ühiskondlike probleemide lahendamisse, sh digi- ja rohepöördesse, ning aitavad seeläbi saavutada komisjoni üldisi prioriteete digiajastule vastava Euroopa ja Euroopa roheline kokkuleppe raames. Teadlased on väga andekad inimesed, kellel on suur potentsiaal täita tööturu vajadused ja panustada seeläbi üldisesse prioriteeti, milleks on inimeste hüvanguks toimiv majandus. On ülioluline parandada nende üldist töökeskkonda, tugevdades nende karjääri ja tulemuslikkust ning tagades nende ühtse tõlgendamise eri sektorites.

⁴⁸ Nõukogu dokument 14308/21.

⁴⁹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa ülikoolistrateegia kohta (COM(2022) 16 final).

⁵⁰ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus innovatsioonikava“ (COM(2022) 332 final).

⁵¹ Nõukogu 2. detsembri 2022. aasta soovitus (EL) 2022/2415, mis käsitleb teadmiste väärindamise juhtpõhimõtteid (ELT L 317, 9.12.2022, lk 141).

- (13) Teadlaskarjääri atraktiivsuse ja stabiilsuse suurendamine liidus on Euroopa teadusruumi oluline osa. Seetõttu on selgelt vaja muuta teadlaskarjäär koolilõpetajate jaoks atraktiivsemaks ning kehtestada raamtingimused, et hoida andekaid teadlasi liidus ning muuta see huvipakkuvaks ja konkurentsivõimeliseks sihtkohaks rahvusvaheliste teadlaste jaoks.
- (14) Andekad inimesed on innovatsiooni alus. Seega on hädavajalik luua tingimused, millega võimaldatakse ja tagatakse suurte oskustega ja vastupanuvõimeliste andekate inimeste vaba liikumine, et nad saaksid panustada Euroopa taastumisse ja konkurentsieelisesse. Selleks on vaja luua tugevamad sidemed akadeemiliste ringkondade ja tööstussektori vahel ning ettevõtlus- ja innovatsioonikultuur, mis võimaldab andekatel inimestel viia enda väljatöötatud ideed turule.
- (15) Marie Skłodowska-Curie meetmed on rohkem kui 25 aasta jooksul toetanud teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammide osana teadlasi kogu maailmas nende karjääri kõigis etappides, keskendudes koolitusele, oskustele ja karjääriarendamisele. Programm on samuti avaldanud struktureerivat mõju organisatsioonidele (ülikoolid, teaduskeskused, ettevõtted jne), levitades häid tavasid ning suurendades nende rahvusvahelist atraktiivsust ja nähtavust, eelkõige tiptasemel doktoriprogrammide väljatöötamise teel. Marie Skłodowska-Curie meetmed on parim näide sektoritevahelisse, teadusharudevahelisse ja geograafilisse liikuvusse panustamisest, teadlaste oskuste arendamisest, sooliste erinevuste kõrvaldamisest, andekate teadlaste Euroopas hoidmisest ja uute andekate teadlaste Euroopasse meelitamisest. Marie Skłodowska-Curie tööstusliku doktorantuuri programmid, mille raames jagatakse doktorandi teadusuuringute kogemusi, asukohta ja juhendamist nii akadeemilise kui ka mitteakadeemilise asutusega, on oluline näide ökosüsteemi osalejate vahelisest suhtlusest ja koostööst, mis edendab valdkonnaüleseid oskusi ja sektoritevahelist liikuvust ning aitab tööstussektoril leida talle vajalikud väga andekad töötajad.
- (16) Eurostati andmed näitavad, et teadlaste arv Euroopas kasvab. 2021. aastal töötas liikmesriikides (täistööaja ekvivalendina) 2 miljonit teadlast, 627 000 rohkem kui 2011. aastal. Enamik teadlasi töötab ettevõtlussektoris (56 %) ja kõrgharidussektoris (32 %), millele järgneb valitsussektor (11 %). On oluline säilitada seda kasvavat seaduspära piisavate investeringute, piisava taristu ja poliitikaga nii riiklikul kui ka liidu tasandil, toetades teadlaskarjääri atraktiivsust, sh seoses mitmekesisuse ja soolise võrdõiguslikkusega, ning edendada teadlaskarjääri võrdse väärtustamise ja tasustamise kultuuri kõigis ühiskonnavaaldkondades.
- (17) Mõiste „teadlane“ tuleb Euroopa tasandil selgelt ja ühtselt määratleda (näiteks üldtunnustatud Frascati käsiraamatu määratlus) ning tagada tuleb teadlaste kutsealade ühine mõistmine. Teadlaste kutsealad peaksid olema ametid, millel teadlased saavad asuda tööle kõigis asjakohastes sektorites, sh akadeemilistes ringkondades (ülikoolid, polütehnikumid ja teadusinstituudid), ettevõtluses (sh tööstuslaborid, idufirmad, võrsefirmad ning väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad), avalikes haldusasutustes (sh riigilaborid ja riiklik tervishoiusüsteem) ning kolmandas sektoris. Tuleb teha jõupingutusi, et tunnustada täiel määral teadlase kutsealasiid, ning tagada teadlase kutsealade võrreldavus eri liikmesriikides ja sektorites, sh ajakohastades 2011. aastal kasutusele võetud teadlaste astmeid R1–R4 ning kasutades neid laiemalt teadlaste vabade ametikohtade puhul.
- (18) Kõrgetasemelised teadusuuringud ja innovatsioon eeldavad mitmesuguste teaduse juhtimise rollide toetust, mida täidavad teadlased ja muud spetsialistid. Neid väga

väärtuslikke kutsealasid tuleb asjakohaselt tunnustada, sh täiendava analüüsi ja vastavusse viimise teel liidu tasandil, et suurendada nende võimekust, töötada välja asjakohane koolitus, edendada võrreldavust ning võimaldada neil tulemuslikult hallata ja toetada teadusuuringuid ning innovatsiooni.

- (19) 2022. aastal ajakohastati oskuste, kompetentside, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatorit (edaspidi „ESCO“), et lisada teadlaste oskuste ja ametite täiustatud taksonoomiad, täpsustades seega teadlastega seotud ameteid eelkõige tööturusektorites ning valdkonnaüleseid oskusi, mida teadlased edukuseks vajavad. ESCO rakendamine Europassis ja Euroopa tööturuasutuste võrgustikus (edaspidi „EURES“) lihtsustab selle täiustatud terminoloogia kasutuselevõttu tööturul. Komisjon peab suhtlema Rahvusvahelise Tööorganisatsiooniga, et kaasata „teadlase“ kategooria ESCO aluseks oleva rahvusvahelise ametite klassifikaatori (edaspidi „ISCO“) tulevastesse muudatustesse.
- (20) Nagu on kinnitatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 13, märgitud 20. oktoobri 2020. aasta teadusuuringute vabaduse Bonni deklaratsioonis, 19. novembri 2020. aasta Euroopa kõrgharidusruumi Rooma kommünikees ja nõukogu soovitusel (EL) 2021/2122, tuleb akadeemilist vabadust ja teadusuuringute vabadust kaitsta kui hädavajalikke eeltingimusi, mis võimaldavad teadlastel edendada teadust ja innovatsiooni. Sellega seoses avaldas komisjon 2021. aasta jaanuaris talituste töödokumendi teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas välismõju leevendamise kohta. Selles väljaandes on kirjeldatud parimaid tavasid, kuidas toetada kõrgharidus- ja teadusasutusi nende põhiväärtuste, sh akadeemilise vabaduse, usaldusväarsuse ja asutuste iseseisvuse kaitsmisel ning nende töötajate, õpilaste, teadustulemuste ja varade kaitsmisel.
- (21) Naised on teadlaste hulgas jätkuvalt allaesindatud, moodustades ainult 33 % kõigist liidu teadlastest. Andmed näitavad samuti, et võrreldes meesteadlastega töötab suurem osakaal naiste teadlastest kõrgharidussektoris ning naiste osakaal on väiksem valitsus- ja ettevõtlussektoris. Liidus töötab meesteadlastega võrreldes suurem osa naiste teadlaste osalise tööajaga ja ebakindlate lepingute alusel kõrgharidussektoris (11 % naisi ja 7 % mehi) ning akadeemilistel olulistel ametikohtadel (täisprofessor või võrdväärne teadlase ametikoht) töötajatest on ainult 26 % naised. On vaja tulemuslikult kaotada püsiv sooline ebavõrdsus teadlaskarjääris, sh sooline palgalõhe, hindamise sooline kallutatus, töö- ja eraelu tasakaalu probleemid ning sooline vägivald, mis kõik mõjutavad osalemist ja karjääri edenemist, tehes institutsioonilisi muudatusi, sh kaasava soolise võrdõiguslikkuse kavade vahendi kaudu. Lisaks sellele on vaja teha konkreetseid jõupingutusi, et kaotada naiste allaesindatus teaduse, tehnoloogia, inseneria ja matemaatika (STEM) valdkondades teadusuuringute ja innovatsiooni puhul ning kõrgharidussektoris, nagu on toodud esile Euroopa ülikoolistrateegias, milles tehakse ettepanek, mis käsitleb matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneriteaduse ja kunstide valdkonnale orienteeritud ülikoolide avaldust sooliselt kaasava matemaatika, teaduse, tehnoloogia, inseneriteaduse ja kunstide õppe kohta.
- (22) Selleks et toetada teadlaste ja eelkõige karjääri alustavate teadlaste täielikku isiklikku ja kutsealast arengut, on hädavajalik lahendada praegused probleemid, mis mõjutavad negatiivselt liidu üldist teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi ning teadusuuringute siseturgu. Need probleemid hõlmavad tööhõive ja töötingimustega seotud aspekte, näiteks doktorantide erinev õpilase/töötaja staatus liikmesriikides, sageli puuduvad avatud, läbipaistev ja oskustepõhine värbamine, projektipõhiste lühiajaliste lepingutega seotud ebakindlus, ebapiisavad võrdsed võimalused, töö- ja

eraelu tasakaal ja heaolu meetmed ning sotsiaalkaitsevahendite puudulikkus, sh probleemid õiguste ülekantavusega sektorite ja liikmesriikide vahel.

- (23) Karjääri alustavate teadlaste tööalast konkurentsivõimet ja karjääriarendamist soodustaksid sihtotstarbelised stiimulid nende värbamiseks, näiteks rahalised stiimulid ja stiimulid sotsiaalkaitse valdkonnas, sh võimalused sõlmida tähtajatud lepingud kooskõlas nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiiviga 1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtjalise töö kohta⁵². Sel puhul võiks lisaks projektipõhisele rahastamisele edendada teadusuuringute baasrahastamise või olulusringipõhise rahastamise laiemat kasutamist. Baasrahastamise puhul esitatakse ülikoolidele või teaduskeskustele tagatud rahalise toetuse prognoos, tingimusel et saavutatakse teatavad töötulemused ja täidetakse teatavad kvaliteedinõuded; olulusringipõhise rahastamise puhul korraldatakse esialgne rahastamiskonkurss ja rahastamist uuendatakse, kui järelevalveprotsessi tulemusena antakse positiivne hinnang. See võimaldab teadusorganisatsioonidel töötada välja pikemaajalised teadusuuringute strateegiad ja võtta töötajate ees pikaajalised kohustused, kasutades projektipõhist rahastamist uute tegevussuundade uurimiseks.
- (24) Nagu on kinnitatud inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 22, on kõigil ühiskonnaliikmetel õigus sotsiaalkindlustusele, inimväarikuse tagamiseks vajalikele majanduslikele, sotsiaalsetele ja kultuurilistele õigustele ning isiklikule vabale arengule. Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 9 on märgitud, et liidu poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tuleb võtta arvesse piisava sotsiaalse kaitse tagamist. Euroopa sotsiaalõiguste samba 15. põhimõtte kohaselt on pensionile jäänud töötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel õigus saada pensioni, mis vastab nende panusele ja tagab piisava sissetuleku. Kuid liikuvatel teadlastel tekib probleeme piisava täiendava pensioni kogumisel õiguste omandamise ajavahemike, suurte ülekandetasude, piiratud finantskirjaoskuse ning halduskoormuse tõttu pensioniikka jõudes. Seetõttu tuleks teadlastele tagada kaitsemeetmed, mis põhinevad nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitusel, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele⁵³.
- (25) Komisjoni toetatud üleeuroopalisel institutsioonil RESAVER, mis tegeleb teadusorganisatsioonide tööandjapensioni kogumisega ja millest saab üks tulevase Euroopa teadusruumi talendiplatvormi komponentidest, on täielikult potentsiaal lahendada liikuvate teadlaste probleemid sotsiaalkaitse valdkonnas, aga selle kasutuselevõttu takistab piiratud teadlikkus ning märkimisväärsed haldus- ja õiguslikud tõkked. Selleks et kaitsta liikuvate teadlaste tööandjapensioni õigusi, tuleks esitada teavet selle kohta, kuidas liikuvus võib mõjutada pensioniõigusi, ning edendada teadusorganisatsioonide osalemist RESAVERis.
- (26) Sektoritevaheline, teadusharudevaheline ja geograafiliselt tasakaalustatud liikuvus on hädavajalikud, et muuta teadlaskarjäärid liidus tulemuslikumaks, kestlikumaks ja atraktiivsemaks. Tänu sellele liikuvusele muutub üldine teadusuuringute ja innovatsiooni süsteem konkurentsivõimelisemaks ning edendab teadmiste paremat loomist, levitamist ja kasutamist. Neid liikuvuse vorme tuleks edendada ja

⁵² Nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiiv 1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtjalise töö kohta (EÜT L 175, 10.7.1999, lk 43).

⁵³ Nõukogu 8. novembri 2019. aasta soovitus 2019/C 387/01, milles käsitletakse töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate juurdepääsu sotsiaalkaitsele (ELT C 387, 15.11.2019, lk 1).

stimuleerida ning need tuleks piisavalt kaasata teadlaste kutsealasesse arengusse, samuti tuleks võtta meetmeid, et suurendada mis tahes võimalike takistuste, sealhulgas näiteks toetuste piiratud ülekantavuse kaotamist.

- (27) Akadeemilised ringkonnad ja teadlased peaksid muutma lähenemisviisi, mille tulemusena käsitatakse teadlaskarjääre täiesti ühtselt tõlgendatavate ja sektoritevahelistena, tasustamissüsteem omistaks võrdset väärtust karjääriledele kõigis sektorites ning ei karistaks geograafilist, teadusharudevahelist ja sektoritevahelist liikuvust või karjääri katkemisi, sh teadustöök võetav puhkus või vanemapuhkus, ning teadlased kaaluksid samal moel karjääri akadeemilistes ringkondades ning neist väljaspool.
- (28) Mõnel juhul keskendub doktoriõpe jätkuvalt tulevasele karjäärile akadeemilistes ringkondades ja ei võta piisavalt arvesse laiemat valikut teadlaste kutsealadid eri sektorites ega teadlaste ettevõtluse edendamise olulisust. On väga oluline anda teadlastele formaalse ja informaalsete koolituse teel valdkonnaüleste oskused lisaks kindlatele oskustele teadusuuringute valdkonnas, et tagada neile paremad karjäärivõimalused, sektoritevaheline liikuvus ja innovatsioon ning muuta teadlaskarjäär liidus atraktiivsemaks. Lisaks sellele oleks oluline, et teadlastel oleks selge arusaam oma ühiskondlikust vastutusest ja nende teadusuuringute ühiskondlikust mõjust, sh kestlikkusega seotud aspektidest.
- (29) Euroopa pädevusraamistikul teadlaste jaoks, mille komisjon töötas välja, konsulteerides liikmesriikide ja sidusrühmadega, on määrav osa, et anda teadlastele mitmesugused valdkonnaüleste oskused ning kõrvaldada oskuste lõhe akadeemiliste ringkondade ja muude asjakohaste sektorite vahel. Tuleks töötada välja doktoriõpe ja muud sihipärased õppevõimalused kooskõlas selles kirjeldatud pädevustega, sh lähtuvalt parimate tavade jagamisest, et võimaldada teadlaste täiend- ja ümberõpet eluaegse tegevuse seisukohast. Tuleks tagada formaalse ja informaalsete koolituse võimaluste piisava tunnustamise ja valideerimise mehhanismid, sh töökohapõhine õpe.
- (30) Selleks et teadlaste koolitus töötataks iseseisvalt või ühiselt välja tegeliku oskuste vajaduse põhjal, tuleks edendada akadeemiliste ringkondade, ettevõtete, avalike haldusasutuste, kolmanda sektori ja kõigi muude asjaomaste ökosüsteemis osalejate vahelist suhtlust ja koostööd, sh näiteks praktika ja töövarjuna tegutsemise puhul.
- (31) Teadlaste puhul on ettevõtliku mõtteviisi ja sellega seotud pädevuste, sh investorite ja kapitali hankimise pädevuse edendamine määrava tähtsusega, et parandada teadmiste väärtustamist ja innovatiivsete ideede muutmist uuteks teenusteks ja toodeteks, millel on suurem turul kasutuselevõtu, kestliku majanduskasvu, innovatsiooni ja sotsiaalse kasu potentsiaal. Eduka ettevõtluse eesmärgil tuleks nõuetekohaselt mõista ja tõhusalt hallata intellektuaalset vara, näiteks väljaandeid, andmeid, oskusteadmisi ja intellektuaalomandit, nagu on osutatud nõukogu soovitus 2008/416/EÜ⁵⁴.
- (32) Sektoritevaheline talentide liikumine, teadusuuringute ja innovatsiooni töökohtade ühtsem tõlgendamine eri sektorites ning tugevam akadeemiliste ringkondade ja ettevõtete koostöö nii teadmiste kui ka andekate inimeste liikumise puhul eeldavad erinevate ja üksteist täiendavate meetmete kombinatsiooni riiklikul ja liidu tasandil, sh süsteemi reformi. Poliitiline lähenemisviis, mis hõlmab sektoritevahelise liikuvuse kavade edukatel näidistel põhinevat vastastikust õpet, võib aidata i) tugevdada

⁵⁴ Komisjoni 10. aprilli 2008. aasta soovitus 2008/416/EÜ, milles käsitletakse intellektuaalomandi haldamist teadmussirdealastes tegevustes ning tegevusjuhendit ülikoolidele ja teistele riiklikele teadusasutustele (ELT L 146, 5.6.2008, lk 19).

akadeemiliste ringkondade ja muude sektorite koostööd ning innovatsiooni ökosüsteeme, ii) täiustada teadlaste, innovaatorite ning muude teaduse ja innovatsiooniga tegelevate andekate inimeste koolitust ja elukestvat õpet, sh täiendusõpet toetusvõimekuse suurendamiseks, ning iii) suurendada teadlaste ettevõtlusoskuste arendamist.

- (33) Teadlased tuleks viia kurssi teadusuuringute valdkonna poliitikakujundamise ja poliitikameetmete määrava tähtsusega ning mõjuga, mida need võivad avaldada üldiselt teadlaskarjäärile ning teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemile. On oluline, et doktoriõpe hõlmaks ja tekitaks selle arusaama, mis võimaldab tagada teadlaste suurema osalemise teadusvaldkonnaga seotud poliitikakujundamises.
- (34) Teadlased ja eriti karjääri alustavad teadlased peaksid olema kursis väljavaadetega kõigis sektorites ja võimalusega kasutada neid oma laiema isikliku ja kutsealase arengu huvides. Teadlaste vajadustele kohandatud karjäärinõustamise ja tugiteenustel on oluline osa, stimuleerides sektoritevahelist, teadusharudevahelist, geograafilist ja virtuaalset liikuvust ning võimalust arendada ettevõtlustegevust. Tuleks edendada institutsioonidevahelist liikuvust, eelkõige kõrghariduse ja teadusasutuste eri astmete vahel ning mitmesugustel paindlikel akadeemilistel arengusuundadel, sh kõrvaldades tõkkesid, mis on seotud eelmises asutuses omandatud pädevuste ja uues asutuses nõutavate pädevustega.
- (35) Teadusuuringute hindamine peaks võimaldama hinnata teadlaste tulemuslikkust ning teadlastel saavutada parimad tulemused ja suurim mõju. Nagu on toodud esile 2022. aasta teadusuuringute hindamist käsitlevas Pariisi üleskutses ja komisjoni 2021. aastal avaldatud hindamise ulatust käsitlevas aruandes „Towards a reform of the research assessment system“ (Teadusuuringute hindamise süsteemi reformi suunas), lähtuvalt ulatuslikust konsulteerimisest sidusrühmadega seoses nõukogu 10. juuni 2022. aasta järeldustega „Teadusuuringute hindamine ja avatud teaduse rakendamine“⁵⁵ ning 2022. aasta juulis avaldatud teadusuuringute hindamise reformimist käsitlevas kokkuleppes, eeldab tulemuste nõuetekohane hindamine üha erinevamate teadusuuringute tulemuste, tegevuste ja tavade, sh koostöö ja töötulemuste avatud jagamise arvesse võtmist ning teadusuuringute suure usaldusväarsuse nõuete tagamist. Teadlaste hindamisel tuleks seega liikuda teadusuuringute kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt hindamiselt tasakaalustatumale lähenemisviisile, eelistades eelretsenseerimisega kvalitatiivset hindamist, mida toetab kvantitatiivsete näitajate vastutustundlik kasutamine.
- (36) Teadlaste hindamisel tuleks edendada teadlaste karjäärile võrdset tunnustamist ja tasustamist olenemata tööhõive- või tegevussektorist ning lähtuvalt erapooletust talendipõhisest lähenemisviisist. Mitmest osast koosnevat karjääri, mida iseloomustab geograafiline, sektorite- ja organisatsioonidevaheline liikuvus, või hübriidkarjääri, mida iseloomustab mitmes sektoris tegutsemine samal ajal, tuleb täielikult tunnustada ja käsitada võrdväärseks lineaarse karjääriga.
- (37) Selleks et tugevdada karjääri edenemist akadeemilistes ringkondades kuni kõige kõrgemate ametikohtadeni välja, on vaja läbipaistvat, struktureeritud, kaasavat ja sooliselt võrdõiguslikku karjääri loomise ja edendamise süsteemi. Sel otstarbel võib kaaluda liikmesriigi ja teadusorganisatsiooni tasandil tenuuriradade sarnaste süsteemide kasutuselevõttu, mis on ette nähtud tähtajalise lepinguna, mille puhul on võimalus saada positiivse hinnangu korral alaline ametikoht.

⁵⁵ Nõukogu dokument 10126/22.

- (38) Hoolimata liidu, riiklikul ja piirkondlikul tasandil võetud meetmetest säilib probleem, mis seisneb andekate inimeste lahkumises liidu vähem arenenud piirkondadest, nagu on märgitud komisjoni teatises „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“,⁵⁶ ning on vaja võtta täiendavaid meetmeid, et saavutada teadlaste tasakaalustatum geograafiline liikuvus. Komisjoni aastate 2021–2022 kohta tehtud talentide ringluse analüüsid näitavad liidu tasandil kehtivate meetmete positiivset panust tasakaalustatuma talentide ringluse julgustamiseks, aga neis on samuti tehtud kindlaks püsivad probleemid ja esitatud viisid ajude juurdevoolu tagamiseks. Tipptasemel teaduskeskkonnad, atraktiivsed töötingimused ning kutsekvalifikatsioonidele ja elluviidavale tegevusele vastav tasustamine on selles kontekstis väga olulised, kuid need eeldavad sageli riiklike teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide reforme. Kasutada tuleks poliitilist lähenemisi, mille eesmärk on toetada ja ergutada sellist süsteemide muutmist, mis hõlmab vastastikuse õppe tegevusi lähtuvalt edukatest tegutsemisviisidest, mis on võimaldanud tagada liikmesriikides tasakaalustatuma talentide ringluse.
- (39) Toetada teadlaste liikuvust ja karjääriarendamist, tagades samal ajal pideva andekate inimeste olemasolu teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas ning edendades teaduskoostööd liidu ja ülejäänud maailma vahel, on EURAXESSi põhieesmärk, mis on ainulaadne üleeuroopaline algatus, mille kaudu antakse teadlastele ja nende peredele tasuta teavet ning tugiteenuseid. Selle eesmärgi täiendavaks toetamiseks peaks EURAXESS laiendama oma teadlastele, kõrgharidus- ja teadusasutustele teabe esitamise ja tugiteenuste pakkumise tegevust optimeeritud teenuste ja juhtimise struktuuriga, täiustatud digitaalse ja kasutajakogemusega ning koostalitlusvõimega teiste liidu algatustega, nt Europass ja EURES. EURAXESSi teabeportaalide ja teenuste tulemuslikkus ja sidusus paraneksid, kui suurendataks riiklike tugiorganisatsioonide rahalisi vahendeid ja inimressursse, eelkõige liidu või riiklikul tasandil algatuste rakendamiseks, kasutades eksperditeadmisi ja jagades ülesandeid riikliku tasandi EURAXESSi üksuste vahel, jälgides tulemuslikkust ja mõõtes tulemusi.
- (40) Ülemaailmse konkurentsivõime säilitamiseks peab EL muutuma atraktiivsemaks kogu maailmast pärit andekate inimeste jaoks. 27. aprillil 2022 vastu võetud komisjoni teatises „Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi“⁵⁷ rõhutatakse, kui oluline on, et EL suurendaks oma atraktiivsust andekate inimeste jaoks kogu maailmast, eelkõige edendades innovatsiooni ja ettevõtlust ELis ning uurides täiendavaid võimalikke viise seaduslikuks rändeks ELi keskpikas kuni pikas perspektiivis. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2021/1883⁵⁸ läbivaatamine oli oluline samm ELi atraktiivsuse suurendamiseks, mis võimaldab kõrge kvalifikatsiooniga rändajatel saada suuremad õigused ning rakendada nende puhul kiiremaid ja tõhusamaid menetlusi. Neid eesmärke aitab saavutada ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2016/801,⁵⁹ millega muudetakse õpilaste ja

⁵⁶ Komisjoni 17. jaanuari 2023. aasta teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Talentide rakendamine Euroopa piirkondades“ (COM(2023) 32 final).

⁵⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Oskustöölise ja andekate inimeste meelitamine ELi“ (COM(2022) 657 final).

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. oktoobri 2021. aasta direktiiv (EL) 2021/1883, mis käsitleb kolmandate riikide kodanike kõrget kvalifikatsiooni nõudva töö eesmärgil riiki sisenemist ja seal elamise tingimusi ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2009/50/EÜ (ELT L 382, 28.10.2021, lk 1).

⁵⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2016. aasta direktiiv (EL) 2016/801 kolmandate riikide kodanike teadustegevuse, õpingute, praktika, vabatahtliku teenistuse, õpilasvahetuseprogrammides või

teadlaste jaoks ELi tulek atraktiivsemaks ning edendatakse samal ajal teadmiste ja oskuste levitamist täiustatud ELi-sisese liikuvuse õiguste abil.

- (41) Teadlaste hartat ja juhendit tuleb muuta, et reageerida uuele tegelikkusele ning teadlaste ja asutuste probleemidele, sh võtta paremini arvesse soolist võrdõiguslikkust ja kaasamist ning avatud teaduse tavad. Uut versiooni tuleks tõhustada, et lihtsustada selle rakendamist ja kasutuselevõttu, samuti tuleks edendada selle kasutamist väljaspool akadeemilisi ringkondi. Muudatused ei tohiks negatiivselt mõjutada neid asutusi, kes on toetanud kehtiva teadlaste harta ja juhendi põhimõtteid. Neid tuleks käsitada jätkuvalt teadlaste harta ja juhendi uut versiooni toetavatena. See peaks kehtima eelkõige asutuste puhul, kes osalevad HRS4Ri protsessis, mille esimene etapp on teadlaste harta ja juhendi heakskiitmine.
- (42) On vaja teadlaskarjääri vaatluskeskust, milles on ühte kohta koondatud parimad praegused liidu andmed, et jälgida teadlaskarjääri tugevdamist ja süsteemide reforme käsitlevate meetmete rakendamist. See keskus peaks toetama liikmesriikide ja teadusorganisatsioonide andmevajadusi, mis on seotud teadlaskarjääri käsitleva poliitika kohandamise ja arendamisega. Vaatluskeskus peaks samuti toetama teadlasi, et nad mõistaksid paremini probleeme ja võimalusi, ning edendama Euroopa teadusorganisatsioonide atraktiivsust kõige andekamate teadlaste jaoks. Tuleks kaaluda Euroopa ülikoolistrateegias välja pakutud asjakohaseid seoseid Euroopa kõrgharidussektori vaatluskeskusega. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/1700⁶⁰ kohaldades kogutud andmeid võiks kohandada, et reageerida teadlaskarjääri vaatluskeskuse teenuste kasutajate vajadustele.
- (43) Selleks et Euroopa raamistik andekate teadlaste, innovaatorite ja ettevõtjate Euroopasse meelitamiseks ja siin hoidmiseks saaks olla edukas, on vaja liikmesriikide ja kõigi sidusrühmade panust. Eelkõige võiks julgustada kõrgharidusasutuste liituseid (näiteks neid, mis on loodud Euroopa ülikoolide algatuse alusel ja mida toetatakse programmist „Erasmus+“ ning teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammidest) ning samuti laiemat haridussektorit ja kõiki asjaomaseid sidusrühmi panustama vabatahtlikult alt üles lähenemisviisi abil raamistiku laiendamisse, viies ellu asjakohaseid katselisi tegevusi,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Teadlase määratlus Euroopa teadusruumis ja teadlase kutsealade määratlus

1. Käesolevas soovitusel kasutatakse järgmisi mõisteid:

„teadlased“ – kutsetöötajad, kes tegelevad uute teadmiste väljatöötamise või loomisega. Nad teevad teadusuuringuid ja täiustavad või arendavad kontseptsioone, teooriaid, mudeleid, tehnikaid, seadmeid, tarkvara või töömeetodeid. Teadlased võivad osaleda täielikult või osaliselt eri liiki tegevuses (näiteks fundamentaalteaduslikud või rakendusuuringud, tootearendus, teadusuuringute seadmete kasutamine, projektijuhtimine) majanduse või ühiskonna mis tahes sektoris. Teadlased teevad kindlaks uute teadusuuringute ja uue arendustegevuse võimalusi ning kavandavad ja juhivad neid, kasutades kõrgetasemelisi oskusi ja

haridusprojektides osalemise ja *au pair*’ina töötamise eesmärgil riiki sisenemise ja seal elamise tingimuste kohta (ELT L 132, 21.5.2016, lk 21).

⁶⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. oktoobri 2019. aasta määrus (EL) 2019/1700, millega luuakse valimitena kogutud individuaalsetel andmetel põhineva üksikisikuid ja leibkondi käsitleva Euroopa statistika ühtne raamistik ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruseid (EÜ) nr 808/2004, (EÜ) nr 452/2008 ja (EÜ) nr 1338/2008 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1177/2003 ja nõukogu määrus (EÜ) nr 577/98 (ELT L 261I, 14.10.2019, lk 1).

teadmisi, mis on omandatud formaalhariduse ja formaalse koolituse või teadusuuringute tegemise praktiliste kogemuste tulemusena.

2. Teadlase kutsealadel võib võrdse väärtusega töötada kõigis teadusuuringute ja innovatsiooni sektorites, sh akadeemilistes ringkondades, ettevõtluses, riigilaborites ja avalikes haldusasutustes ning kolmandas sektoris, kus teadlaste oskused, teadmised ja suhtumisviis võivad tuua kasu Euroopa ühiskonnale, teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemile ning majandusele.
3. Teadlase kutsealad hõlmavad karjääri teaduse juhtimise valdkonnas, millega võivad tegeleda teadlased ja muud spetsialistid, et juhtida ja toetada teadusuuringuid ja innovatsiooni. Need võivad hõlmata kõiki ülesandeid järgmisest mitteammendavast loetelust:
 - (a) teadusuuringute ja innovatsiooni kavandamise, arendamise, juhtimise, haldamise, kommunikatsiooni ja väärtustamise tõhustamine või lihtsustamine;
 - (b) poliitilistele eesmärkidele, rahastamisprogrammi nõuetele, finantsreeglitele ja õiguslikele nõuetele vastavuse tagamine;
 - (c) teadusuuringute ja innovatsiooni projektide/süsteemi tõhususe ja tulemuslikkuse parandamine;
 - (d) teadusuuringutest ja innovatsioonist ühiskonnale tekkiva mõju suurendamine.
4. Kõik teadurid, kes teevad teadustööd, tuleks olenemata nende tegelikust staatusest ja tööhõivesektorist liigitada järgmiste astmete alla:
 - (a) R1 – nooremteadur: teadlane, kes teeb teadustööd teiste juhendamisel kuni doktorikraadi või võrdväärse pädevus- ja kogemustaseme omandamiseni;
 - (b) R2 – teadur: doktorikraadi või võrdväärse pädevus- ja kogemustasemega teadlane, kes ei ole enda teadustegevuses, rahastamise hankimisel või teadusrühma juhtimisel veel täiesti iseseisev;
 - (c) R3 – vanemteadur: doktorikraadi või võrdväärse pädevus- ja kogemustasemega teadlane, kes on enda teadustegevuses, rahastamise hankimisel või teadusrühma juhtimisel saavutanud täieliku iseseisvuse;
 - (d) R4 – juhtivteadur: doktorikraadi või võrdväärse pädevus- ja kogemustasemega teadlane, keda samas valdkonnas tegutsejad tunnustavad oma teadusvaldkonnas juhtival positsioonil teadlasena.
5. Käesoleva soovitusel otstarbel tuleks astmeid R1 ja R2 käsitada karjääri alustavate teadlastena ning astmeid R3 ja R4 vanemteaduritena.

Liikmesriikidel soovitatakse julgustada kasutama viiteid nendele astmetele kõigi konkreetselt teadlastele suunatud vabade töökohtade puhul.

Kui nooremteadurid välja arvata, siis ei tohiks neid astmeid ilmtingimata käsitada karjääri järjestikuste etappidena.

Mitteammendav näidete loetelu on esitatud I lisas.

Teadlase kutsealade tunnustamine ning teadlaskarjäärade ühtne tõlgendamine ja võrreldavus

6. Liikmesriikidel soovitatakse tagada teadlase kutsealade täielik tunnustamine, edendada erinevate teadlaskarjäärade võrdset väärtustamist ja tasustamist olenemata

tööhõive- või tegevussektorist ning võtta meetmeid, mis võimaldavad teadlaskarjääride täielikku ühtset tõlgendamist ja võrreldavust liikmesriikides, sektorites ja asutustes.

7. Teadusvaldkonna juhtimise karjäärivalikud peaksid olema piisavalt määratletud ja tunnustatud liidu tasandil, et suurendada nende võimekust, töötada välja asjakohane koolitus ning edendada võrreldavust.
8. Mittelineaarset ja mitmest osast koosnevat karjääri, mida tuleks käsitada geograafilise, teadusharude-, sektorite- ja organisatsioonidevahelise liikuvusega karjäärina, või hübriidkarjääri, mille puhul toimub tegevus samal ajal mitmes sektoris, tuleks edendada ja toetada samal määral lineaarse karjääriga, mille tulemusel võidakse asuda tööle mitmel kutsealal. Sellest lähtuvalt tuleks kohandada tasustamise süsteemi.
9. Liikmesriikidel soovitatakse rakendada oskuste, kompetentside, kvalifikatsioonide ja ametite Euroopa klassifikaatori uusi versioone ja ajakohastusi, pöörates erilist tähelepanu teadlaste kutsealadele ja oskustele.
10. Liikmesriikidel soovitatakse kutsuda personaliameteid üles kõigis sektorites kaardistama teadlaste karjäärirakstruktuurid lähtuvalt käesoleva soovitusel punktis 4 osutatud astmetest.

Töölevõtmine ja töötingimused

11. Liikmesriikidel soovitatakse edendada ja toetada avatud, läbipaistvat ja väärtuspõhist kandidaatide valimist ja värbamist, karistamata karjääri katkemiste või sektoritevahelise liikuvuse eest.
12. Liikmesriikidel soovitatakse tagada kollektiivlepingute ja tulemusliku sotsiaaldialoogi austamine ning võtta kõik vajalikud meetmed, et tööandjad ja/või teadlaste rahastajad tagaksid atraktiivsed ja konkurentsivõimelised teadustegevuse ning töötingimused, mille puhul väärtustatakse, julgustatakse ja toetatakse teadlasi kõigis karjäärietappides, olenemata sellest, kas nad töötavad tähtajatu või tähtajalise lepingu alusel. See peaks hõlmama järgmist:
 - (a) tööle vastava tasu, töö- ja eraelu tasakaalu ning paindlike töötingimuste tagamine, et ühitada eraelu, pere, lapsed ja karjäär ning üldine heaolu ilma karjääri kahjustamata;
 - (b) igasuguse taustaga, sh alaesindatud ja tõrjutud rühmadest teadlaste soolise võrdõiguslikkuse, võrdsete võimaluste ja kaasamise tagamine ning teadusuuringuid tegevate ja rahastavate organisatsioonide hulgas asutuse muudatuste vahendite kasutamise edendamine, nt kaasava soolise võrdõiguslikkuse kavade, milles võetakse arvesse soo ja muude sotsiaalsete kategooriate vahelisi kombinatsioone kooskõlas uue Euroopa teadusruumi raamistikuga ja Euroopa ülikoolistrateegiaga;
 - (c) teadusuuringute tegemise vabaduse kaitsmine mis tahes võimalike piirangute või sekkumiste eest, sh välisosalejate poolt;
 - (d) teadlastele asutuse tasandil sihtotstarbelise toetuse pakkumine haldusülesannete täitmiseks;
 - (e) kindlate meetmete võtmine ebakindluse kõrvaldamiseks ning töökohakindluse ja -stabiilsuse toetamiseks. See peaks hõlmama tähtajaliste ametikohtade

maksimaalsed kogukestust ning ajendamist, et konkreetse tööandja juures töötavate teadlaste kõigist lepingutest oleksid tähtajalised kuni üks kolmandik. Soovitatakse seada eesmärgiks madalam künnis tööandjatele, kes on käesoleva soovitusel vastuvõtmise ajal juba alla ühe kolmandiku künnise. Alati, kui tuleb täita püsivaid, pikaajalisi või sagedasti korduvaid teadusülesandeid, on sobilik kasutada tähtajatuid lepinguid;

- (f) teadusuuringute baasrahastamise või olulusringipõhise rahastamise laiema kasutuselevõtu edendamine lisaks projektipõhisele rahastamisele, et teadusorganisatsioonid saaksid töötada välja pikemaajalised teadusuuringute strateegiad ja võtta töötajate ees kestlikud kohustused;
 - (g) nõuetekohase sotsiaalkaitse tagamine olenemata tööhõive vormist (s.o tähtajatu, tähtajaline või toetuspõhine leping), piiramata liikmesriikide õigust määrata kindlaks oma sotsiaalkindlustussüsteemi aluspõhimõtted. Kõnealused meetmed peaksid käsitlema järgmisi valdkondi, kui need on liikmesriikides ette nähtud:
 - (1) töötushüvitised;
 - (2) haigus- ja ravikindlustushüvitised,
 - (3) emapuhkus, isapuhkus, vanemapuhkus ja nendega seotud hüvitised;
 - (4) invaliidsushüvitised;
 - (5) vanadus- ja toitjakaotushüvitised;
 - (6) tööõnnetus- ja kutsehaigushüvitised.
13. Liikmesriikidel soovitatakse tagada, et teadlastel on juurdepääs ajakohastatud, terviklikule, kasutajasõbralikule ja selgesti mõistetavale teabele nende sotsiaalkaitseõiguste ja -kohustuste kohta, ning tagada, et õigused, mis omandatakse kas kohustuslike või vabatahtlike skeemide kaudu, jäävad alles, neid kogutakse ja need on ülekantavad kõigi tööhõive ja füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise seisundite puhul ning riigipiiride ja majandussektorite üleselt isiku kogu tööelu jooksul ning konkreetse sotsiaalkaitse valdkonna eri skeemide vahel.
14. Liikmesriigid, kelle eesmärk on suurendada sääste kindlasummalise osamaksetega täiendavate skeemide abil, soovitatakse edendada RESAVERi pensionifondis pakutud lahenduste kasutamist, millega tagatakse õiguste omandamise ajavahemiku ja vahendite ülekandmise tasude puudumine.
15. Liikmesriikidel soovitatakse tagada konkreetsed meetmed, mis toetavad karjääri alustavaid teadlasi, kes kuuluvad käesoleva soovitusel punktis 4 osutatud astmete R1 ja R2 alla. Kõnealused konkreetsed meetmed võiksid hõlmata järgmist:
- (a) doktorantidele töötingimuste, sissetuleku ja sotsiaalkaitse õiguste tagamine, mis on tagatud teistes karjäärietappides teadlastele;
 - (b) karjääri alustavatele teadlastele antavate stiimulite kasutamise edendamine ja toetamine, sh finantsstiimulid ja sotsiaalkaitse stiimulid;
 - (c) stiimulite kasutamise edendamine ja toetamine, millega ajendatakse kõigi sektorite tööandjaid värbama karjääri alustavaid teadlasi, eelkõige tähtajatute lepingute alusel;
 - (d) asutuste-, sektorite- ja teadusharudevahelise ning geograafilise, sh virtuaalse liikuvuse edendamine;

- (e) kõrgharidusasutuste, teaduse rahastajate ja muude asjaomaste ökosüsteemis osalejate, eelkõige tööstussektori ja muude ettevõtete vahelise koostöö edendamine seoses oskuste vajaduste ja oskuste pakkumisega, et edendada neis sektorites suurte ja spetsiifiliste oskustega teadlaste värbamist.

Sektorite- ja teadusharudevahelise karjääri ning ettevõtluse ja innovatsiooni jaoks vajalike oskustega teadlased

16. Liikmesriikidel soovitatakse võtta asjakohased meetmed, et julgustada kohandama doktoriõpet kõigis asjakohastes sektorites ühtselt tõlgendatavatele karjääridele ning avatud teaduse tegemiseks, sh kasutades teadlaste Euroopa pädevusraamistikku, innovatiivset doktoriõpet käsitlevaid põhimõtteid ja komisjoni mis tahes muid tulevasi algatusi, mille eesmärk on suurendada teadlaste valdkonnaüleseid oskusi.
17. Komisjonil soovitatakse võtta meetmeid, et toetada teadlaste Euroopa pädevusraamistiku kasutamist, edendada heade tavade jagamist ning võtta arvesse pädevusraamistiku tulevasi muudatusi, kui see on vajalik teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi ja tööturu muudatuste tõttu.
18. Liikmesriikidel soovitatakse pöörata erilist tähelepanu kavadele, mille eesmärk on tugevdada oskusi, mida teadlased vajavad alates oma karjääri algusest, et luua oma teadmiste abil väärtust. Kõnealused kavad peaksid hõlmama teadlikkuse suurendamise tegevusi ja koolitusi asjakohastel teemadel, sh intellektuaalse vara haldamine, standardimine, tööstussektori ja akadeemiliste ringkondade koostöö ning ühiskonna kaasamine.
19. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse julgustada suhtlust ja koostööd, sh partnerlusi akadeemiliste ringkondade, tööstussektori, muude ettevõtete, avalike haldusasutuste ja kolmanda sektori ning kõigi muude asjaomaste ökosüsteemis osalejate vahel ning tagada, et doktoriõpet ja sihtotstarbelist koolitust töötatakse iseseisvalt või ühiselt välja asjaomaste osaliste tegelike oskuste vajaduste alusel, sh tuginedes parimate tavade näidetele, mida on rakendatud liidu ja liikmesriikide tasandi olemasolevate programmide raames.
- Sellist suhtlust ja koostööd tuleks eelkõige toetada valdkondades, kus vajatakse konkreetseid oskusi, et käitada tiptasemel teadusuuringute ja innovatsiooni taristut.
20. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse võtta meetmeid, et edendada teadlaste innovatsiooni- ja ettevõtlusmeelsust, sh tagada vajalikud oskused investeringute hankimiseks, et võimaldada neil, kes hakkavad tegelema ettevõtlusega, kombineerida oma teadmised tootmisvõimekuse valdkonnas põhjalike teadmistega väärtuse loomise kohta, mille tulemusena saab luua innovatiivsete ideede põhjal ettevõtteid ning edendada innovatsiooni ja progressi.
- Erilist tähelepanu tuleks pöörata naiste ettevõtluse ja innovatsiooni edendamisele ning naiste juhitud ülikoolide võrsefirmade loomisele.
- Liikmesriigid peaksid kaaluma meetmeid, mis vähendavad ettevõtlusega alustavatele teadlastele tekkivaid riske, sh tagades neile võimaluse jätkata uuesti oma varasemat karjääri.
21. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse võtta meetmeid, mis toetavad sihipärase koolituse väljatöötamist ja tagamist, sh koolitus, mille tulemusena väljastatakse

mikro kvalifikatsioonitunnistused,⁶¹ ning mida toetatakse isiklikest õppekontodest,⁶² kui see on võimalik, et tagada teadlastele täiend- ja ümberõppe võimalused kogu nende elu jooksul ning edendada sektorite- ja teadusharudevahelist liikuvust. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse samuti võtta kõik vajalikud meetmed, et tagada õiglane ja läbipaistev formaalse ja informaalse õppe võimaluste, sh töökohapõhise õppe valideerimise menetlus, mis põhineb ühtlustatud kriteeriumidel.

22. Komisjonil soovitatakse võtta järgmisi meetmeid, kui ta töötab välja algatusi, mis edendavad andekate inimeste sektoritevahelist ringlust:
- (a) liikmesriikide vastastikuse õppe toetamine lähtuvalt komisjoni koostatud sektoritevahelise liikuvuse kavade mudelist kolmes prioriteetses valdkonnas:
 - (1) akadeemiliste ringkondade ja muude sektorite vahelise koostöö tugevdamine;
 - (2) teadlaste, innovaatorite ja muude teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonna andekate inimeste koolituse ja elukestva õppe täiustamine;
 - (3) teadlaste ettevõtluse edendamine;
 - (b) teadlaste liikuvust käsitlevates olemasolevates vahendites sektoritevahelist liikuvust käsitlevate osade täiustamine ning olemasolevate vahendite täiendamine uute vahenditega, kui seda peetakse vajalikuks;
 - (c) teadlikkuse tagamine sektoritevahelise liikuvuse kavadest Euroopa teadusruumi talendiplatvormi kaudu, millele on osutatud käesoleva soovitusel punktis 32.
23. Liikmesriikidel soovitatakse kaaluda riiklike kavade kehtestamist, millega edendatakse sektoritevahelist liikuvust ühes või enamas käesoleva soovitusel punktis 22 osutatud kolmest prioriteetsest valdkonnast.
24. Liikmesriikidel soovitatakse võtta kõik vajalikud meetmed, et edendada olemasolevate struktuursete ja haldustökete kõrvaldamist, mis võivad takistada sektoritevahelist liikuvust või muuta selle keerulisemaks, sh toetades karjääride ühtset tõlgendamist eri sektorites ning lihtsustades ajutist või püsivat liikuvust.

Karjääriarendamine ja -edenemine

25. Liikmesriikidel soovitatakse toetada geograafilise, sektoritevahelise, teadusharudevahelise ja -ülese ning virtuaalse liikuvuse väärtuse tunnustamist olulise viisina, mis võimaldab täiustada teaduslikke teadmisi ja kutsealast arengut teadlase karjääri mis tahes etapis.
26. Liikmesriikidel soovitatakse edendada meetmeid, mille abil teavitatakse teadlasi, eelkõige karjääri alustavaid teadlasi kõigis asjakohastes sektorites kättesaadavatest võimalustest, ning edendada karjääri mitmekesistamist parema isikliku ja kutsealase

⁶¹ Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus 2022/C 243/02, milles käsitletakse Euroopa lähenemisviisi elukestvat õpet ja tööalast konkurentsivõimet toetavatele mikro kvalifikatsioonitunnistustele (ELT C 243, 27.6.2022, lk 10).

⁶² Nõukogu 16. juuni 2022. aasta soovitus 2022/C 243/03, mis käsitleb isiklike õppekontosid (ELT C 243, 27.6.2022, lk 26).

arengu huvides. Sel puhul peaksid liikmesriigid ja komisjon toetama karjäärinõustamise ja tugiteenuste osutamist, et ergutada sektoritevahelist, teadusharudevahelist ja geograafilist liikuvust ning ettevõtete loomist ja ettevõtluse edendamist.

27. Liikmesriikidel soovitatakse edendada ja toetada teadlaste hindamise ja tasustamise süsteeme, mis
- (a) põhinevad samas valdkonnas tegutsejate kvalitatiivsel hinnangul, mida toetab kvantitatiivsete näitajate vastutustundlik kasutamine;
 - (b) väärtustavad nende teadusuuringute kvaliteeti ja erinevat võimalikku mõju ühiskonnale, teadusele ja innovatsioonile;
 - (c) tunnustavad töötulemuste (muu hulgas väljaanded, andmekogumid, tarkvara, meetodika, protokollid, patendid), tegevuste (muu hulgas mentorlus, teadusuuringute järelevalve, juhtimine, ettevõtlus, andmehaldus, eelretsenseerimine, õpetamine, teadmiste väärtustamine, tööstussektorite ja akadeemiliste ringkondade koostöö, tõenduspõhise poliitikakujundamise toetamine, suhtlus ühiskonnaga), tavade (muu hulgas varajane teadmise ja andmete jagamine, avatud koostöö) ning samuti käesoleva soovitusel punktis 25 osutatud liikuvuse mitmekesisust;
 - (d) tagavad, et teadlase kutsealase tegevuse käigus järgitakse rangeid eetika- ja usaldusväärse norme, väärtustatakse teadusuuringute nõuetekohast elluviimist ning häid tavasid, eelkõige teadustulemuste ja -metoodika jagamise avatud tavasid, kui see on võimalik;
 - (e) kasutavad hindamiskriteeriume ja -protsesse, mille puhul võetakse arvesse teadusharude ja riikliku konteksti mitmekesisust;
 - (f) toetavad teadlaste astmete ja karjääride mitmekesisust ning väärtustavad individuaalset panust, aga samuti rolli rühmades ja koostöö tegemisel ning teadusharudevahelist tegevust;
 - (g) tagavad soolise võrdõiguslikkuse, võrdsed võimalused ja kaasamise.

Selleks et tagada nende soovitusel rakendamise järjepidevus, soovitatakse liikmesriikidel tõhustada hindamis- ja tasustamisprotsessis osalejate pidevat koolitust.

28. Liikmesriike kutsutakse üles julgustama organisatsioone liituma koalitsioonide, liitude või algatustega, mis on loodud, et arendada edasi hindamissüsteeme kooskõlas käesoleva soovitusel punktis 27 esitatud soovitustega. Liikmesriike julgustatakse samuti kõrvaldama sellised riiklikud tõkked nagu teadusuuringute hindamise areng ning aitama vältida mis tahes vastuolusid või ebakõlasid, mis võivad esineda käesoleva soovitusel punktis 27 loetletud soovitusel kohaldamisel teadusuuringute, teadlaste ja teadusasutuste hindamisel.

29. Liikmesriikidel soovitatakse võtta meetmeid, et tagada õiglane, võrdne, kaasav, läbipaistev, struktureeritud ja sooliselt võrdõiguslik karjääri alustamise ja selle edenemise süsteem teadlastele akadeemilistes ringkondades kuni kõige kõrgemate ametikohtadeni välja. Sel puhul soovitatakse liikmesriikidel kaaluda tenuuriradade süsteemi kasutuselevõttu, mille puhul on tegemist tähtjalise lepinguga, võimalusega saada positiivse hinnangu korral alaline ametikoht.

Andekate inimeste tasakaalustatud ringlus ja liidu muutmine atraktiivseks sihtkohaks

30. Liikmesriikidel soovitatakse võtta kindlaid meetmeid, et kehtestada soodsad, atraktiivsed ja konkurentsivõimelised tingimused teadusuuringute ja innovatsiooni elluviimiseks ning selleks, et välisriikides kogemusi omandanud teadlased pöörduksid tagasi koduriiki. Kõnealused meetmed võiksid hõlmata muu hulgas järgmist:
- (a) stiimulid teadustegevuse atraktiivsemaks muutmiseks, võttes arvesse vajadust tagada andekate inimeste õiglane konkurents;
 - (b) teadlaste suhtes kohaldatavate õiguslike ja haldusnõuete lihtsustamine;
 - (c) investeringud teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemi, sh toetus võrgustamisele liidus ja sellest väljaspool, et ühendada riiklike teadusuuringute ja innovatsiooni süsteeme Euroopa teadusvõrgustikega ja neid nendesse võrgustikesse integreerida ning tagada riiklike võimekuste suurem nähtavus ja kõrgetasemeline taristu;
 - (d) parimate tavade jagamine atraktiivse ja konkurentsivõimelise teadusuuringute ja innovatsiooni keskkonna loomise kohta, sh seoses tasustamise, töötingimuste ja teenuste täiustamisega ning haldus- ja keelepõhiste tõkete vähendamine välisriikide ja rahvusvaheliste teadlaste jaoks;
 - (e) tagasipöördumistoetused ja atraktiivsed ametikohad tagasipöörduvatele teadlastele;
 - (f) võimalus töötada kahel ametikohal eri liikmesriikides asutatud asutustes, suurendades seeläbi teadmussiiret, koostööd ja vältides andekate inimeste lahkumist.

Komisjonil soovitatakse toetada liikmesriike nende tegevuses, sh edendades koosmõju eri liidu programmide ning liidu ja riiklike programmide vahel.

31. Komisjonil soovitatakse võtta järgmised meetmed, mis edendavad tasakaalustatumat andekate inimeste ringlust:
- (a) liikmesriikide vastastikuse õppe toetamine, võttes arvesse nende teadusuuringute ja innovatsiooni süsteemide reformi, sh korraldades konkursse, et luua tavade kogukond koolituste ja suunistega liikmesriikide jaoks, lähtuvalt edukatest tegutsemisviisidest ja lahendustest, mis võimaldavad tasakaalustatumat andekate inimeste ringlust;
 - (b) liikumisvoogude jälgimine interaktiivse andekate inimeste liikumise kaardi abil käesoleva soovitusel punktis 39 osutatud teadlaskarjääri vaatluskeskuses;
 - (c) riigiüleste sidemete soodustamine teadlaskogukondadega ning tagasipöörduvate andekate inimeste ligimeelitamise lihtsustamine käesoleva soovitusel punktis 32 osutatud Euroopa teadusruumi talendiplatvormi kaudu;
 - (d) tasakaalustatud andekate inimeste ringluse edendamine karjääri alustavate teadlaste jaoks liidu tasandi uute vahendite abil, mis tugevdavad inimkapitali baasi osalemise laiendamise riikides tänu ettevõtlusega tegelevate, juhtival ametikohal ja paremini koolitatud teadlaste ja innovaatorite suuremale arvule.

Teadlaskarjääri toetusmeetmed

32. Komisjonil ja liikmesriikidel soovitatakse võtta asjakohaseid meetmeid, et tugevdada EURAXESSi portaale, teenuseid ja rahvusvahelist mõõdet ning arendada Euroopa teadusruumi talendiplatvormi internetipõhise ühtse kontaktpunktina teadlastele ja asutustele kõigis sektorites koos uue juhtimisraamistikuga, mis hõlmab teenuste osutamisel osalevate asjaomaste riiklike organite ja asutuste siduvaid kohustusi ja koordineerivat rolli.

Euroopa teadusruumi talendiplatvorm peaks võimaldama järgmist:

- (a) teadlastel hallata oma õppe- ja koolitusvõimalusi ning enda karjääri;
- (b) teadusuuringute ja innovatsiooni asutustel, tööandjatel ja rahastajatel viia ellu võrgustamistegevust, hallata paremini enda andekaid inimesi, teha koostööd ja jagada parimaid tavasid, soodustades andekate inimeste ligimeelitamist ja hoidmist ning parandades andmeid, et mõista paremini liikuvust Euroopas ja sellest väljaspool.

Teenuseid tuleks laiendada, et need hõlmaksid andekate inimeste arendamise ja karjäärijuhtimise teenuseid, keskendudes teadlastele kõigis asjakohastes ühiskonnasektorites, sh akadeemilistes ringkondades.

33. Komisjonil soovitatakse tagada seosed ja koostalitlusvõime Euroopa teadusruumi talendiplatvormi ning muude asjakohaste liidu ja riiklike algatuste vahel, sh Europass, ESCO ja EURES, et rakendada autentimiseks ELi sisselogimise süsteemi ning tagada platvormi ja selle aluseks olevate teenuskeskuste võrgustiku täiustatud juhtimismudel eesmärgiga rahuldada paremini teadlaste ja teadusorganisatsioonide vajadusi.
34. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse tunnustada teadlaste harta ja juhendi ning käesoleva soovituse punktis 35 osutatud teadlaste harta heakskiitmise ning rakendamise olulisust.
35. Käesoleva soovituse II lisas märgitud uus teadlaste harta peaks asendama soovituse 2005/251/EÜ lisas esitatud teadlaste harta ja juhendi. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse julgustada teadusvaldkonna tööandjaid ja rahastajaid kõigist sektoritest toetama ja rakendama uut teadlaste hartat, sh kasutades sihtotstarbelisi stiimuleid, et muuta see teadlasi ja teadlaskarjääri toetavaks struktuurseks vahendiks.
36. Komisjonil soovitatakse kohandada teadlaste personalistrateegiat või mis tahes sarnast tulevast rakendusmehhanismi uue teadlaste hartaga ning tagada järjepidevus nende asutuste puhul, kes on toetanud nn vana teadlaste harta ja juhendi põhimõtteid ning järginud teadlaste personalistrateegiat, eelkõige käsitades neid jätkuvalt käesoleva soovituse II lisas märgitud teadlaste hartat toetavatena. Komisjonil soovitatakse kohaldada sama üleminekumeedet asutuste suhtes, mis alustasid teadlaste personalistrateegia protsessi vana teadlaste harta ja juhendi alusel.
37. Komisjonil soovitatakse korrapäraselt vaadata läbi ja kohandada kõiki teadlaskarjääri toetavaid vahendeid lähtuvalt teadlaste tegelikest vajadustest, kooskõlastades tegevust liikmesriikide ja asjaomaste sidusrühmadega.
38. Komisjonil ja liikmesriikidel soovitatakse julgustada ja toetada kõrgharidusasutuste liite, näiteks Euroopa ülikoolide liitu, kogu Euroopa kõrgharidussektorit ja kõiki asjaomaseid sidusrühmi, et nad võtaksid käesolevas soovituses ette nähtud katselisi meetmeid vabatahtliku ja alt üles lähenemisviisi alusel.

Teadlaskarjääri järelevalve

39. Lisaks üldistele Euroopa teadusruumi järelevalvesüsteemidele soovitatakse komisjonil ja liikmesriikidel teha teadlaskarjääri ja käesoleva soovitus rakendamise üle järelevalvet sihtotstarbelise teadlaskarjääri vaatluskeskuse kaudu, pidades silmas Euroopa ja riikliku tasandi poliitikakujundajate, organisatsioonide, avalike haldusasutuste ja teadlaste huve. Vaatluskeskus peaks toetama liikmesriikide ja teadusorganisatsioonide andmevajadusi, mis on seotud teadlaskarjääri käsitleva poliitika kohandamise ja arendamisega. Keskus peaks samuti toetama teadlasi, et nad mõistaksid paremini probleeme ja võimalusi, ning edendama liidu teadusorganisatsioonide atraktiivsust kõige andekamate teadlaste jaoks.
40. Liikmesriikidel soovitatakse teha koostööd, et koguda vaatluskeskuse rakendamist käsitlevaid andmeid tõhusal ja kestlikul viisil.
41. Komisjonil soovitatakse kaaluda asjakohaseid seoseid Euroopa ülikoolistrateegias välja pakutud Euroopa kõrgharidussektori vaatluskeskusega ning suurendada seeläbi Euroopa teadusruumi ja Euroopa haridusruumi vahelist koosmõju.
42. Liikmesriikidel ja komisjonil soovitatakse kaaluda kohandamist käesoleva soovitus punktis 39 osutatud vaatluskeskuse andmevajadustega määruse (EL) 2019/1700 kontekstis kogutud andmete puhul.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*